

14.964
XVII. 7.

NYETEMES REGÉNYTÁR

SZK

Széchenyi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

X VIII. 7
EGYETEMES REGÉNYTÁR

APRÓPÉNZ

ELBESZÉLÉSEK

IRTA

SZOMAHÁZY ISTVÁN

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
Andrássy-út 10.

~~2. elv. 9.~~
~~698. d.~~

Minden jog fentartva.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

M. 964 / Xvii 7

~~25.025~~

(32)

M. N. MUSEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyoml. Hővédéknapió
190 2. v 317 sz.

BUCSUZÓ NAPSUGARAK.

A fiatalságtól duzzadó, szép, magas leány egész délelőtt együtt kószált Tass Gyurkával, a Kőszegről átrándult doktorral, a ki turistamódra csak másfél napot töltött a betegek fürdőjében, hogy másnap este már tovább csavarogjon a vörthi tó és a tirolí havasok felé. Mikor a kávéház reggeliző-asztala mellől fölkel, az Adél-nyaraló előtt összetalálkozott Laky Jolánnal, a ki könnyű csipkeruhában, piros napernyővel sütkérezett az enyhe délelőtti verőfényben. Jolán, a ki a doktor unokahuga, s titokban prezumpatív menyasszonya is volt, hangosan elsikoltotta magát, s ijedtében összecsuksa a piros napernyőjét.

— Mikor jöttél? — kérdezte nevetve és megdöbbenve, mig Tass doktor egy perczig néma gyönyörűséggel pihentette szemét a Jolán pálmászerű alakján.

Jó pajtások módjára kezét ráztak egymással, majd a doktor vidáman csacsogni kezdett.

— Az este jöttem a féltizenegyórai gyorsvonaton, a mikor a fürdőben már egyetlen egy lámpa se égett. Délig Kőszegen voltam Partichék-

nál, de ebédnél hirtelen eszembe jutott, hogy jellemtelenség volna, ha a fürdőben meg nem látogatnálak benneteket. Körülbelül éjfélig ott ólálkodtam az ablakaitok alatt, de mikor a stájer hajdu gyanakodva nézegetni kezdett, hát kénytelen-kelletlen elcsitítottam a szívemet...

A lány pajkosan beléje karolt, s házigazdai fensőbbiséggel mutatta meg neki a fürdő nevezetesebb pontjait: az alapító gróf aranyos szobrát, a gótstilű kecskeistállót, a kaczer hidegvizes intézetet, a gyógytermet, a honnan végtelenül hamis zongoraszó hallatszott le, s a szellős öszvérállomást, a hol pirosnyerges kis hegyi állatok békésen ropogtatták a fürdő zabját... Mikor a Karolina-forrás repkényes Mária-képe mellett elhaladtak, egy ijedt és fájdalmas pillantás meredt feléjük: Margit volt, a kisebbik Laky-leány, a ki czifra poharával, sápadt arczocskájával türelmetlenül állt a vízre várakozók tömegében...

Tass doktor meghökkenve nézett a kis leányra, aztán közelébb hajolt Jolánhoz.

— Nincs jobban? — kérdezte fojtott hangon.

Jolán szomoruan, majdnem kétségbeesve hajtotta le dúsfürtű fejét.

— Az orvos azt mondja, hogy alig van többje kilencz vagy tiz heténél... Éjjelenként köhög és láza van, de azért makacsul füzi magát... A legszebb ruháit hordja, mintha tudná, hogy utoljára viseli őket...

A doktor egy perczre elkomorult, de aztán

jókedvű arcot vágott és odasietett kisebbik rokonához. Margit daczosan szoritotta össze az ásványvizes poharat, aztán szó nélkül kezét nyujtott a bátyjának. Mikor keze a doktor széles, napsütötte tenyerében megpihent, egy pillanatig láthatólag elsápadt.

— Hurrá, — kiáltotta Tass doktor örvendve, — hiszen te úgy virulsz, mint egy harmatos Viktória-rózsa... Rád se lehet ismerni, annyira meghíztál négy hét alatt...

— Eljössz hozzánk? — kérdezte Margit, anélkül, hogy a rokona szavaira válaszolt volna.

— Persze. Félegykor fölszaladok hozzátok a villába és ha édes anyádnak úgy tetszik, együtt ebédelünk...

Csókot intett a szőkehaju leánynak és Jolánnal tovább folytatta sétáját. Mikor a fürdő vámvonalából kiértek, Jolán belekarolt rokonába és így haladtak fölfelé a meredek hegyi ösvényen, mely az Erzsébet-zuhataghoz vezet. Itt már eltompult a sütkérező fürdővendégek lármája, a zongoraszó csak elmosódó álomképp hangzott ide, míg felülről hangosan zugott feléjük a frissen csörgedező hegyi ár zaja és a fenyvesben tanyázó énekes madarak hangversenye. Mikor az Erzsébet-zuhatag kopott karfája alatt leültek, Jolán a Tass doktor szemébe nézett.

— Tudja, hogy mi baja a kis leánynak? — kérdezte kissé remegő ajakkal.

— Micsoda?

— Az, hogy másfél esztendő óta szerelmes magába. Véletlenül tudtam meg, mikor a közös subládunkban a titkos naplója a kezembe akadt. A könyv csupa ábrándos vallomás, csupa boldog és szivettépő semmiség... A maga minden szavának valami misztikus értelme van előtte, a köszönéséből pedig rejtelmes célzásokat érzett ki... Azon a napon, mikor a doktor megtiltotta neki a tánczot, ezt írta a könyvecskéjébe: „Boldogan halnék meg, ha tudnám, hogy Tass igazán szeret...”

A doktor megindultan nézett a menyasszonyára, a ki félig sirva dőlt a zuhatag karfájának, pillantását a kristálytisza habokra szegezve... Egy darabig mindketten hallgattak, aztán Tass csöndesen megszólalt:

— Mit kellene tennünk?

Jolán szomoruan elmosolyodott.

— Ha ki nem nevet, Gyurka, elmondom, hogy mit gondoltam... Őrülség, de egy haldokló kis lány utolsó óráit édesítjük meg vele... Bizonyos vagyok, hogy fehér lelke boldogan röppen át az ismeretlen világba...

— Mit gondolt?

A lány a doktor vállára tette a kezét és könyes pillantással nézett a vőlegénye szemébe.

— Azt gondoltam, hogy megkérhetné a Margit kezét...

— A Margit kezét? — kiáltott fel a doktor megdöbbenve.

Jolán bánatosan bólintott.

— Miért ne? Az egész család nem fog tovább tartani pár hétnél, s a szegény kis lány boldogan hunyja le a szemét... Az utjából gyöngéd leveleket ír hozzá, s otthon, ha addig még alkalma lesz rá, megcsókolja néhányszor a kezét... A jó Isten *benniünket* fog megáldani, ha az utolsó óráit meg-aranyozzuk...

Tass doktor szó nélkül bámult maga elé, míg körülötte tarka pillangók röpködtek, s a hegyi patak hangos lármával rohant lefelé a hófehér sziklákon. Szelid, álombaringató magány borult fölējük, mintha csakugyan valami láthatatlan lény figyelt volna a titokzatos összeesküvésre... Jolán levetette a kalapját, s fürtjei szinte csillogtak a napsugárban, mely az erdő lombjain átszűrődött... Hallgatva álltak a hegytetőn, s a szívük dobogása mintha tökéletesen egymásba olvadt volna...

A doktor ajkához emelte a lány kezét s megilletődve susogta:

— Igaza van...

Jolán hálásan dőlt a férfi vállára, s anyai gyöngédséggel simította végig lüktető halántékát. És halkán, boldog fájdalommal rebegette:

— Mindig rá fogunk gondolni a kis leányra és együtt siratjuk, ha egyszer nem lesz már közöttünk... Azt hiszem, hiányoznék valami a boldogságunkból, ha ez a fájó emlékünkhöz nem volna...

Mikor később lefelé jöttek a hegyi ösvényen, az öszvérállomás előtt találkoztak Margittal, a ki édes anyja kíséretében eléje jött a vendégüknek.

A gyógyépületig mind a négyen együtt maradtak, de a czukrászbolt előtt Tass doktor egyedül maradt a kis leánynyal, mert Jolán, a ki lázasan az édes anyjába öltötte a karját, véletlenül künn hagyta őket a gyaloguton. Odabenn sokáig válogattak a süteményekben és mire kijöttek, Margit lángborult arczczal tépdeste egy oleander-bokor leveleit. Oly rózsás színben volt, hogy a vén fürdőorvos, a ki épp szembejött velük, jókedvűen megcsipkedte az arczocskáját.

— Teringettét, — mondta az öreg királyi tanácsos, — hiszen maga ugy virul, mint egy nyiló rózsa...

Margit még jobban elpirult, aztán valami különös csillogással szögezte a doktorra a szemét.

— Semmi bajom, — mondta, — oly egészségesnek érzem magam, mint két évvel ezelőtt. Mint a szenttamási majálison, a mikor szellős csipkebluzban sétáltunk éjfélkor az erdőben.

MARGIT LEVELE.

Kedves Gyurka! Mellékelten visszaküldöm a gyűrűjét és feloldom a vőlegényi szava alól. Igen komoly okom van rá: meghalok. Mire e sorokat elolvassa, már tudja, hogy nem a saját kezem által halok meg; az a szomorú, alakoskodó betegség ölt meg, a melynek két hónapig tartó, földöntuli, kimondhatatlan boldogságomat köszönhetem...

Most, mikor e levelet írom, még meglehetősen messze vagyok a haláltól. Talán egy hétig, két hétig, vagy egy hónapig is elvergődöm addig a perczig, a mely a fájdalmaimtól megvált; de kötelességem, hogy most számoljak le mindennel, a mi még e világbeli életemre tartozik. A levelet abba a gyöngyházaskatulyába rejtem, a hol a kedves jószágaimat tartogatom; biztosan tudom, hogy ráakadnak majd azon a bánatos napon, mikor Jolánnal a kis hagyatékomat rendezni fogják...

Kedves Gyurka, nem halnék meg nyugodtan, ha egy fájdalmas titkomat be nem vallanám magának: tudom, hogy nem szeret és hogy sohase szeretett. De a jó Isten bizonyosan meg fogja

áldani azért a két hónapért is, a mi alatt elhitette velem, hogy értem jár hozzánk, s hogy azt a szegény, sápadt, tehetetlen leányt szereti, a ki magának ezt az utolsó istenhozzádót írja. Most szinte csodálatosnak és megfoghatatlannak látszik: mint élhettem oly soká abban a képzelődésben; hiszen a csalás oly világos volt, mint a kétszerkettő négy. De higgye meg, édes Gyurka, hogy igazságtalan lenne, ha ostobának tartana; hiszen a világon aligha talál olyan szerelmes nőre, a ki a helyemben el ne hitte volna, hogy viszontszeretik. Oly nagy, oly mérhetetlen boldogság, ha az ember az ilyen percekben nem okos...

Mikor hozzánk kezdett járni, alig voltam több tizenhat évesnél; beteg, kényeztetett gyermek voltam, a ki azt hitte, hogy a nap azért ragyog, a csillagok azért sziporkáznak, a hold azért járja vándorutját, hogy az ő kis élete édes és kíváncs legyen. Most már jól tudom, hogy Jolán kedvéért jött hozzánk, hogy őt szerette a legelső pillanattól kezdve. De akkor... Megvallom, édes Gyurka, hogy a gyerekleányok makacs idealizmusával gondoltam arra, hogy valaha feleségül vesz, hogy karöltve járunk majd az utcákon, ha a háztetőket csillogó napsugár aranyozza meg, s meghitten, bizalmasan bujunk egymás mellé a kályha kicsiny zugában, abban az egyszerű, de virágillatos kis lakásban, melyet maga valami külvárosban berendez... Azért írom le ilyen nyugodtan ezt a gyerekes álmot, mert jól tudom, hogy aligha fog

kinevetni érte; hiszen a halál hidegsége a legnaivabb dolgok köré is a komolyság dermesztő fátyolát szövi... Szerettem magát és magáról gondolkodtam éjjelenként, mikor a láz a valóságos álmaitól megrabolt; és minden hős, a kiről csak olvastam, vagy hallottam valamikor, a maga külső képével jelent meg előttem az éjszaka sötétségében. És álmaimban akkor is konokul hittem, mikor magát már az egész világ a Jolán néném vőlegényének hirdette...

Ne higgye, édes Gyurka, hogy ez együgyű vakság volt; a Gondviselés jónak és kegyesnek mutatkozott hozzám, a mikor a józan eszemtől megfosztott, s a haldoklásomat ilyen poétikusan megaranyozta. Egy darabig a gyerekleány makacságával hittem abban, hogy a titkomat egy teremtet lélek se tudja; de maguk, az okosak és egészségesek, csakhamar észrevették, hogy baj van. Észrevették a csillogó szememről, a hosszas, titokzatos hallgatásomról, a pillantásomban föl-villanó lángról, a melylyel a maga jövőtelét fogadtam. És áldott, jóságos, könyörülő szivükben ekkor megfogamzott az a terv, melylyel oly hosszú ideig áltattak. Hogy kettőjük közül ki eszelte ki, nem tudom; de ha te voltál, szegény Jolánkám, úgy a jó Isten bizonyosan oly boldoggá tesz érte, a milyenné te tettél engem két hónapon át. Mert, hogy mindennek vége van és a haldoklók tiszta szemével látok: most érzem, hogy mily sokat szenvedtél; hiszen szilajságom, boldog nevetésem,

kimondhatatlan jókedvem titeket mind csak közeli elmulásomra emlékeztetett...

Eszedbe jut az a kora őszi nap a gleichenbergi fenyők között? A zenekar bécsi keringőket játszott, a czifraruhás betegek fáradt mosolylyal sétáltak a gyógyudvarnak nevezett ördögmalomban, a kávéház zsufolva volt emberekkel. Négyen sétáltunk fölfelé a zuhataghoz vezető hegyi uton: maga, Gyurka, az édesanyám, Jolán, meg én. Mikor visszajövet a czukrászda elé értünk, Jolán és anyuska bementek a boltocskába, mi pedig künn maradtunk a czukrászda előtt. Oly szelid, tompa és megnyugtató alkonyat volt, hogy az ember boldogságában sirhatott volna... A zenés automata előtt maga hirtelen megfogta a kezemet és a szemembe nézve, váratlanul ezt kérdezte tőlem:

— Szeret?

Éreztem, hogy egyszerre elsápadok és kevés vérem örülten a szivembe tódul: azt hittem, hogy a következő pillanatban meghalok... De maga szeliden megsimitotta a hajamat, a kezem többé nem bocsátotta ki a magáéból és egy nagybácsi vagy egy háziorvos jóságával sugta a fülembe:

— Ha szeret, mondja meg félelem nélkül... Bátran megmondhatja, mert én is szeretem magát... És ha úgy akarja, hát beszélni fogok a mamával...

Édes Gyurka, érdemes volt tizenhét évig élni, hogy ezt a pillanatot megérjem... Maga csak azt tudja, hogy a föld legboldogabb terem-

tésévé tett, de egy szegény, ábrándos, beteg leány szive kellene ahoz, hogy azt érezze, a mit én éreztem ott, a czukrászda előtt... Emlékszik talán, hogy válasz helyett sirva fakadtam; a földöntuli, nem halandóknak való boldogság könyei voltak, a melyek akkor sápadt arczomon végigfolytak... És maga még aznap este beszélt a mamával, mig Jolán zavart pillantással himezte a vörösselyem tulipántokat...

Minek beszéljek menyasszonykorom édes izgalmairól: az estékről, a mikor magát vártam, a délelőttökről, a mikor magának irtam, az utolsó gleichenbergi hét szelid verőfényéről, a mikor az orvos oly furcsán csóválta a fejét. Most már értem, hogy min csodálkozott: szegény feje nem értette meg hirtelen javulásom okát, viruló mosolyomat, bátor és egyenes járásomat, holott az ő tudománya szerint már habozás nélkül kellett volna készülnöm az utolsó utra. Azt hiszem haragudott is rám egy kicsit, a miért a komoly tudományt megcsufolom...

Kedves Gyurka, most vallomásaim legfájóbb pontjához érek, ahoz a hideg, esős, borzalmas októberi estéhez, a mikor áldott összeesküvésüket megtudtam. Nem vagyok bizonyos, hogy emlékszik-e arra az estére, — én tudom, hogy a sirban se fogom elfelejteni. A szalonban a Chopin szonátaít zongoráztam, mig Jolán, azt hiszem, bóbiskolt kissé az egyik karosszékből. Utóbb kissé borzongni kezdtem a zongora mellett, s átmentem a gyermek-

szobába valami kendőért. Mire pár percz mulva visszajöttem a szalonba, Jolán már nem volt odabenn; az előszobából hallatszott be a hangja, a mint magával beszélgetett. Pár percz mulva mind a ketten a szalonba léptek, s mivel jóformán egészen sötét volt már, Jolán csak úgy találomra kérdezte:

— Itt vagy?

Az Isten tudja, micsoda pajkos ötlet sugta, hogy a kérdésére ne válaszoljak. Óvatosan összekuporodtam a zongora mellett — készen arra, hogy a másik perczben eléjük ugrom — a mikor a következő párbeszédet hallottam:

— Ugy látszik, odabenn van a gyermekszobában.

— Mit mond az orvos? — kérdezte maga, Gyurka, szomoruan.

Jolán csöndesen sirni kezdett.

— Azt mondja, hogy az őszi esőzés megöli...

Mindketten hallgattak pár perczig, aztán maga, Gyurka, csöndesen ezt mondta:

— Legalább az utolsó napjain nyugodttá és boldoggá tettük...

Minek mondjam a többit, kedves Gyurka? A sötétben is jól láttam, a mint Jolán megtörve magára borult, s a kezét hálásan megcsókolta... Egy leány, a ki egy férfi kezét megcsókolja: egyszerre borzalmasan villant át rajtam az a bizonyosság, hogy maguk hetek óta csálnak engem...

Pár percz mulva kimentek a szalonból s én

kisurrantam az elhagyott cselédszobába, a hol a sötétben keservesen kisírtam magam... Oly hangosan, oly fuldokolva sírtam, hogy attól féltem, meghallja valaki odakünn... De ugy-e, hogy nem csodálja ezt, Gyurka? Hiszen a fiatalságomat, a jányvoltomat, az életemet, a boldogságomat sirattam, a tiszta álmokat, melyek most egyszerre eltorzultak: a virágillatos kis lakás helyett egyszerre egy sokkal kisebb lakás tűnt fel a képzeletemben, egy sötét, hideg, borzalmasan csendes lakás, a hol rövid idő múlva megszállok...

Ne sajnáljanak, ne hullassanak értem könnyet: ez a vad kétségbeesés nem tartott tovább pár pillanatnál... Aztán egyszerre valami csodás megnyugvás költözött a szívembe, valami kibékülés a világgal és a jó Istennel, hála maguk iránt, a kik a boldogság tiszta sejtelmét lopták a lelkembe, valami szelid könnyhullasztó rezignáció, hogy mindennek így kellett történnie... És míg maguk rólam beszélgetnek odakünn, miközben lopva ezt a hosszú levelet megírom, csendesen és minden fájdalom nélkül gondolom: milyen jó lesz, milyen édes lesz meghalni!

Kedves Gyurka, fáradt vagyok, nem bírom tovább; még csak annyit: Isten vele, köszönöm! A Gondviselés meg fogja áldani mindkettőjüket és ha zord téli napokon egymás mellett ülnek a kandalló mellett, boldogságuk fölött ott fog lebegni az a szegény, elköltözött lélek, a kinek földi életét oly jóságosan megaranyozták... Maguk érezni

fogják, hogy körülöttük vagyok és olykor talán álmódva kérdezik: Lát-e bennünket a szegény kis bolond, a ki egykor elhitte, hogy szeretik? A tudomány azt mondja, hogy semmit se lehet tudni arról a világról és lám, édes Gyurka, én mégis azt hiszem, hogy látni fogom magukat. Látom és hálásan csókolom meg a kezüket, a miért ezt a bolond csalást kieszelték.

Édes Gyurka, még egy utolsó szót: Isten vele!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GANDIA ALKOTMÁNYA.

A fürdő langyos unalmába egy augusztusi délelőtt bombaként csapott le a hír, hogy III. Szevér ő fensége, Gandia fejedelme, udvarmestere által lakást béreltetett a Thyra-nyaralóban, s macsacs reumája ellen az itteni hévvizeket fogja használni negyedfél héten át. A kis nyaralótelep, mely Styria égbenyuló fenyvesei alján huzódik meg, hangosan fellélegzett a hír hallatára; hiszen a szegény fürdőzők május elseje óta ugyyszólván halálos unalom rabjai voltak. Már a pusztaság híre, hogy a galáns és kopaszodó fejedelem idejön, valami friss forradalmi szellőt csempészett az elhagyott völgybe, s a szép asszonyok, a kik eddig silány toalett-pletykákra rágódtak, most csillogó szemmel és dobogó szívvél tartottak szemlét elhanyagolt ruhatáruk fölött...

III. Szevér! Ugyan van-e ember, a ki a gandia fejedelem nevét ne ismerné? A fenséges ur, a ki immár az ötvenedik év komor állomása felé halad, bizonyára több dolgot adott az európai ujságíróknak, mint Bismarck, Gladstone s a többi híres államférfi együttvéve. Nem politikai böl-

cseségével, nem uralkodói erényeivel, — a fenséges ur csak úgy elvétele uralkodott egy-két hétig, olyankor, ha a montekarlói játékbankot renoválták, ha a híres fürdők még kongtak az ürességtől, vagy ha Pavlik, a miniszterelnök, lázadás hírét jelentette Kandiából. Mert Gandia szabályszerűen fellázadt minden hat hónapban, a lakosság beverte a királyi palota ablakait, a vezérkarban pedig mindig akadt egy-egy méltatlanul mellőzött talentum, a ki egy éjszaka a fejedelem ellenségeihez pártolt. III. Szevér ilyenkor a legközelebbi gyorsvonattal sietve leutazott Gandiába, három nap alatt fejbe lövette a lázadók vezéreit s re bene gesta visszatért a rougehoz, vagy a noirhoz, a szerint, a hogy a játék-kabalája parancsolta. És a következő héten már ismét világos szalmakalapban sétált a genuai tengeröböl partján, bájos asszonyokkal kaczerkódva, titkos kalandok után futkosva, melyeken fél Európa mulatott. III. Szevér! Ez a név huszonöt esztendő óta szinte összeforrott a szerelemmel és a kalandokkal, kifogyhatatlan anyagot adva a pikáns ujdonságok íróinak, az operettek librettistáinak és a pletykák után áhitozó uri társaságnak...

A szép asszonyok csillogó szemmel tartottak szemlét elhanyagolt ruhatáruk fölött, a fürdőigazgató reggeltől estig a beszédét tanulta, a Thyra-nyaralóban szorgalmas kezek dolgoztak, a terrászon pedig, a híres kártyázó terrászon, egész délután romantikus történeteket beszéltek a sze-

rencsés fejedelemről, a ki a monte-karlói bankot már három ízben kifosztotta... És a következő reggel már a hohenfelsi várban is épp úgy tudtak a fenséges ur jöveteléről, mint idelent, a legtávolabbi villában...

A hohenfelsi vár odafenn trónolt a fürdő fölött, égbenyuló, szinte félelmetes sziklákon, elrejtve a sötétzöld fenyvesbe, a melyből csak egy fekete bástyafal és a négyszögletes torony látszott le a völgyben elszórt nyaraló telepre. A várat a Hohenfels grófok építették, két vagy háromezred évvel ezelőtt, a mikor még elszánt rablócsapatok kóboroltak Styria bércei között. Komor, de kényelmes vércsefészek volt ez, két ölnyi széles falakkal, sötét kaszabörtönnel, hűvös és boltozatos várudvarral, a melyben ritka virágok illatoztak. Birtokosai, a Hohenfels grófok, már mindannyian a kápolna sirboltjában porladoztak, mikor ősi fészüket dobra ütötték. Az új várur, a ki télen át Troppauban lakott, a kaszabörtönt fáskamrának használta, az ebédlőt pedig telefon utján összekapcsolta a fürdőigazgatóság irodájával. A fiatal Meyer — így hívták a Hohenfels grófok utódját — nem igen volt több huszonöt vagy huszonhat évesnél, de már öt virágzó üveggyárat és egy fölöttébb bájos asszonyt mondhatott e földi létben a magáénak. Az üveggyárat az édes apjától örökölte, a fiatal asszonyt ellenben önmaga szerezte, még pedig igen regényes módon: a mitologia aranyhaju Helénája révén. A troppai szin-

társulat ugyanis egy januári estén szenzációs előadást hirdetett: Kauders Lili, az európaszerte ismert szubrett-színésznő, vendégképp föllépett a *Szép Heléná*-ban. Meyer ur bebotlott valahogy a színházba, s mikor előadás végén hazahajtatott a lakására, hajnalig kábultan ült egy karosszékekben. A fiatal ember halálosan beleszeretett a színésznőbe, a ki nála vagy öt évvel idősebb volt, s három hónap mulva, családja haragja és fenyegetései daczára, feleségül vette Kauders Lilit. És a szép szőke asszony, a ki valaha öt ország közönségét magába bolondította, most idefenn, másfél-ezer méternyi magasságban, gondolt vissza feledhetetlen diadalaira...

Mikor a hohenfelsi várba is megérkezett a fenséges ur látogatásának hire, az egykori színésznő titokzatosan elmosolyodott.

— Mit nevet? — kérdezte az üveggyáros.

Lili asszony álmodozva dőlt hátra, s gömbölyü karjait összefonta a feje fölött.

— Egy délután jut eszembe, egy különös és feledhetetlen délután... Maga persze azt sem tudja, hogy én a fenséges ur költségén végeztem el a düsseldorfi zeneakadémiát... III. Szevér, a ki műértő és meczenás fejedelem, ösztöndíjakat ad a tehetségesebb leánynövendékeknek, a kik viszont arra kötelezik magukat, hogy a gandiai színházban föllépnek... Az udvar ilyenkor lekötendő vendégszeretettel fogadja a művésznőket, a kik még lakást is a királyi palotában kapnak...

Emlékszem, hogy a *Nebántsvirág*-ban és a *Szép Heléná*-ban léptem föl, s Gandia csakhamar a lábaim előtt hevert. Egy délután, színház előtt, az udvari titkár azt az örömhirt jelentette, hogy a fenséges ur meg akar tisztelni a látogatásával. . . „Mondja meg a fenséges urnak, — szóltam a titkárhoz — hogy előadás előtt senkitse fogadok“. Csodálkozva nézett rám, mint a ki a dolgot sehogyse érti. „A fejedelmet se?“ — kérdezte ijedten. — „Senkit“. A titkár a fejét rázva távozott, én pedig a kulcsot megfordítottam az ajtó zárában. Már sötétedni kezdett, mikor az ajtón kopogtatott valaki. „Ki az?“ — kérdeztem boszusan. — „Én vagyok, a fejedelem“ — mondta egy nyájas hang. — „Sajnálom, fenség, de senkitse fogadok.“ — Engem se?“ — „Nem, fenség!“ — „Akarom, hogy rögtön nyissa ki az ajtót!“ — „Nem nyithatom.“ — III. Szevér erre nekidőlt az ajtónak, de az szerencsére erősebb volt, mint az ő legmagasabb válla. Vagy egy negyedórán át dühösen feszegette a kilincset, közben pedig úgy káromkodott, mint egy lókupecz. Soha életemben nem mulattam oly jól, mint akkor délután. . .

— De egy más alkalommal persze fogadta a fenséges urat? — kérdezte Meyer ur sötéten.

— Miért ne fogadtam volna? Elvégre minden sikeremet kizárólag csak az ő pártfogásának köszönhettem. De azért nem szükséges, hogy ilyen mogorva arczot vágjon, mert a mire maga gondol, az, elhiheti, hogy nem történt meg. . .

Meyer ur hallgatva szivta a szivarját, Lili asszony pedig mosolyogva nézett maga elé. Egy darabig operettáriákat dudolgatott, aztán egyszerre a haragos férje ölébe ült.

— Nézd, kis csacsim, — mondta, — van egy pompás ötletem. A fenséges urnak hálával és köszönettel tartozom, — és ha valaha, most itt az alkalom, hogy megfizessek neki. Ha nincs kifogásod ellene, meghívjuk egy délután teára... Bizonyosan tudom, hogy nem utasítja vissza a meghívást, a fürdőbeli arisztokrácia pedig megpukkad dühében... És jótállok érte, hogy a legközelebbi estélyen már viselni fogod a *zöld keselyű* gyémántos csillagát...

Az üveggyáros, a ki gyerekes éretlenséggel vágyódott valami mutatós ordó után, egy ideig mogorván tiltakozott, de később beleegyezett a felesége ajánlatába. És Lili asszony, izgatottan, mint egy tizenötéves csitrilány, még az estén a következő levelet küldte el: „Ha még emlékszik rám a fenség, jöjjön el hozzánk egy csésze teára... Itt lakom a hohenfelsi várban, az urammal, a ki tiszteletteljes hódolattal csatlakozik a felesége kéréséhez... Fenségedet türelmetlenül várja — *Meyerné, született Kauders Lili.*“

* * *

A fürdőhelyen nem közönséges szenzációt okozott, mikor III. Szevér ő fensége, százakra menő kíváncsi tömeg jelenlétében, hadsegédével a

fürdőigazgatóság batárjába ült, hogy a Hohenfelsek sziklafészkébe felhajtasson. A várhegy alján középkori alabárdos várakozott, a ki a fenség közeledtére komoran megfujta a trombitáját, följebb pedig, a hol a szerpentinek ut bekanyarodik a kastély felé, parókás apródok álltak sorfalat. A vár körül, a fenyőfák csucsán, tarka lampionok égtek. Mikor a bátár a mohos várkapu boltozatához ért, egy fehérruhás, mosolygó szőke asszony bókolt szeretetreméltóan a fejedelem előtt. III. Szevér szeméhez emelte a lorgnonját, aztán nyájasan meghajolt.

— Nini, maga az, szép asszony! Mintha a tiz év, a mióta a gandiai sziveket meghódította, nyomtalanul suhant volna el a hamvas fűrtjei fölött. Hiszen ma se több tizenkilencz vagy husz évesnél...

— Fenséged nagyon kegyes — mondta Meyerné kaczerul. — Engedje meg, fenség, hogy a férjemet bemutassam...

III. Szevér kezét nyújtott az üveggyárosnak.

— Nagyon örülök, hogy a meghívásuknak eleget tehettem... Régi vágyam, hogy a szép asszonyt viszontláthassam, a kis Nebántsvirágot, a ki valaha egész Gandiát lázba hozta...

Udvariasan karját nyújtotta Meyernénak, míg Meyer ur szerényen a hátuk mögött ballagott. Tiszteletteljes távolban ballagott utánuk, míg a fejedelem kegyes arczczal susogott valamit a szép asszony fülébe. Kauders Lili hangosan kaczagott, a hadsegéd pedig szigorú ábrázattal tudakozódott a klimatikus viszonyok után.

Végigjárták a festői szép kastélyt, majd visszatértek a fényárban uszó ebédlőbe, a hol egyenruhás lakájok álltak mereven az asztal mögött. Mielőtt az asztalnál helyet foglaltak volna, III. Szevér magához intette a házigazdát.

— Kedves Meyer, — mondta nyájasan, — a sors úgy akarja, hogy önnek Gandia ujkori történetében szerepe jusson. Egy bizalmas titkot kell önnek közölnöm; a jó Isten meghallgatta, miért annyi buzgó fohász kelt szeretett népem ajakán: Gandiának megadom az alkotmányt. A nép hatszáz év óta várja az alkotmányt, de a politikai viszonyok mindeddig nem engedték meg, hogy alattvalóim hő vágyának eleget tehessek... Most azonban elérkezett a váravárt nap: Gandia holnaptól kezdve alkotmányos ország lesz...

Meyer ur hódolattal hajolt meg, bár titokban megvallotta magának, hogy semmitse ért a dologból.

— Az örömhirt, — folytatta a fejedelem, — távirat útján kívánom közölni a miniszterelnökkel, s önt szemeltem ki arra, hogy a táviratot föladja. A hadsegédnek még nem szabad tudni a dolog felől, szolgára pedig e nagyfontosságú hirt nem bízhatom... Ön személyesen fogja feladni a telegrammot a fürdő táviróhivatalában, s másfél óra múlva azzal a fölemelő tudattal tér vissza, hogy az emberiség érdekében fáradozott... Itt van, kedves izé, a jó Isten vezérelje...

Meyer ur kábulva nézett a fejedelemre, a ki leereszkedőleg, kegyesen mosolygott rá... Egy

perczig ünnepies csönd volt, de a szép asszony most sokat jelentőleg közbeszólt:

— Siessen, édes, és kötelezze le a fenséges urat...

A házigazda gépiesen nyult a távirat után, s kipirult arczczal távozott az ebédlőből. Lili asszony helyet foglalt a fejedelem oldalán, a hadsegéd diszkrétén a szomszédos szalonba vonult, a lakájok a csillogó szamovár körül foglalatoskodtak, — mikor az ajtó ujólag fölnyílt és Meyer ur, szemében most már daczczal és cinizmustal, újra megjelent az ebédlőben.

— Nos kedves izé, valami baj van talán? — kérdezte III. Szevér megütődve.

A házigazda fölkapta a fejét és parasztos szókimondással fordult a fejedelemhez:

— Mennyi ideje vár Gandia az alkotmányra?

— Hatszáz éve, kedves barátom, hatszáz éve. Csak azért jött vissza, hogy ezt megkérdezze tőlem?

— Igenis, fenség, csak ezért... És ha az alázatos véleményemet megmondhatom...

— Nos?

— Akkor azt bátorkodom mondani, hogy még bizonynyal várakozhatik huszonnégy óráig, ha már hatszáz évig várakozott...

III. Szevér előbb végignézte Meyer urat, aztán egyszerre elmosolyodott s helyet mutatva neki a maga balján, így szólott:

— Lehet, kedves izé, hogy csakugyan igaza van... Üljön le hát és igyék velünk egy csésze teát...

A ZSIRFOLTOK.

Tik-tak, tik-tak, mondta a karneoloszlopos vén óra, mely körülbelül félszáz esztendő óta kísérte figyelemmel az idők járását. Tik-tak, tik-tak, mondta aztán újra és még serényebben és öreges, tremolázó érczhangon verte ki a hajnali hét órát. És az őrnagy, a ki legénylakásának egyszerű vaságyán hevert, e hangokra fölnyitotta a szemét.

Az őrnagy egy perczig merengve nézett a plafondra, aztán hirtelen mosolyogni kezdett. A vén hadfinak, a ki tiz év óta a kis helyőrség garnizonjában szolgált és a nagy hadgyakorlatokon kívül jóformán csak a kisváros gyakori tetőtüzeinek szentelte minden éberségét és figyelmét, most egyszerre eszébe jutott a lefolyt éjszaka, melyet a helyőrség vidám tisztjeivel együtt töltött el az *Arany Kereszt* éttermében. Az őrnagy nem igen beszélt, csak macskamódjára duruzsolt; a jókedvnek nála ez volt a legmagasabb foka. Mivel a jó élet folytán meglehetősen elhizott, czéczók alkalmával alig vett más részt a közös jókedvben, minthogy elégedetten ivott és szuszogott. Közben

leereszkedőleg morgott valamit a bajusza alatt, a miből az alantas tiszték egy jottát se értettek, de azért kötelességszerűleg elismerő kaczagásban törték ki. Most, hogy vaságyán hirtelen fölébredt, megint jóízűen elnevette magát; eszébe jutott ugyanis néhány epizód a mult éjszakáról, a mi szerinte örületesen kolosszális volt. Nehogy a nyájas olvasó holmi falrengető tréfákra gondoljon, el kell árulnom, hogy a kövér őrnagy igen sajátos dolgok fölött kaczagott. Például: a korcsmáros tévedésből kést adott a grog mellé, a főhadnagy dogja felhörpintett egy pikkoló kapucziert, a kapitány meggyújtotta az ujságot, a mi mellett az állatorvos elaludt. Az őrnagy szemében ugyanis a hasonló epizódok az emberi elmesség netovábbját képviselték.

Az őrnagy tehát jóízűen elnevette magát s készüléteket tett arra, hogy a vaságyból kiugorjék, mikor pillantása az ágy mellett álló székre esett; a széken egy fölbontott távirat feküdt. Az őrnagy arczán erre megkövesedett a nevetés, s a szívébe jéghideg borzadály költözött. Álmodtad-e már barátságos olvasóm, hogy nyugodtan léptél le a villamosvasut lépcsőjén s eközben hirtelen észrevetted, hogy egy tizezer lábnyi mélység tátong feketén a lábad alatt? Az őrnagy körülbelül eképpen érezte magát és a vér úgy ellepte a szívét, hogy asztmatikus fuldoklás vett rajta erőt. Megsemmisülve dőlt vissza vánkosára és az első gondolat, mely agyvelejének borzasztó khaoszából ki-

bontakozott, ez volt: Ezredesség, katonai karriér, Isten veled!

A szegény őrnagy megsemmisülve dült hátra vánkosára, mert tényleg oly hallatlan szerencsétlenség történt vele, a mihez hasonlóra az egész világtörténet nem emlékszik. Az őrnagy elaludta a félhétórai vonatot. Tegnap este távirat érkezett a tiszti kaszinóba, mely röviden jelentette, hogy Imre főherceg, a főfelügyelő, szemlét tart a kisvárosi garnizon fölött, s a félhétí vonattal megérkezik a sédberényi állomásra. Sietve kiadták a parancsokat, a kaszárnnyában fáklya mellett dolgoztak, s a tisztek később összegyűltek az *Arany Kereszt* éttermébe, hogy a szükséges dolgokat megbeszéljék. Vacsora után váratlanul jókedvük szottyant, a hadnagy hortobágyi betyárnótákra tanította a cigányokat, s az őrnagy szapora tempóban, csöndesen szuszogva hörpintette ki egymás után a grogos poharakat. Csak négy felé került ágyba s mikor levetkőzött, megdöbbenő józansággal ezt mondta magában:

— Két óra hosszat aludni fogok és félhétre odakünn leszek az állomáson.

Oly biztosra vette, hogy fölébred, hogy bóbiskoló inasát meg se bizta a keltéssel. Harmincz éves katonai pályája alatt ugy megszokta az idegei szubordináczióját, hogy mindig abban a perczen ébredt, a melyikre lefekvés előtt gondolt. Mint történt mégis, hogy most félórával többet aludt? A szegény őrnagy semmit se értett az

egész dologból, csak azt tudta, hogy a pályafutásának vége szakadt: az Isten se menti meg attól, hogy félév múlva penzióba küldjék. A főherceget egy lélek se várta a pályaudvaron; minden hajaszála az égnek meredt, mikor erre a hallatlan szerencsétlenségre gondolt. Egy pillanatig gyerekes kifogásokon tépelődött: talán jó lenne, ha a táviratot letagadná vagy valami súlyos betegséget jelentene. De rögtön belátta, hogy lehetetlen tervekkel foglalkozik: a táviratot beírták a hivatalban, a betegséggel pedig szemérmertlenség lenne előállani az *Arany Kereszt*-beli jókedvű éjszaka után. Az őrnagy behunyt szemmel dőlt hátra: kétségtelen volt, hogy mindennek vége van...

Pár pillanatig marczangoló fájdalmat érzett, de hirtelen ökölbe szorította a kezét: teringettét — mormogta — hiszen nem vagyok vén asszony, a ki pityereg, ha baj éri. Méltóságosan leszállt tehát a vaságyról, megmozdult, s becsöngette az inasát, a ki odakünn a kávéfőzést főzte.

— Parancs! — mondta a szurtos inas, a ki egy problematikus fehérségű kötényt viselt.

Az őrnagy jóindulattal végignézte a borzas legényt, aztán valami tompa, moll-hangon közelebb intette.

— János, — mondta — szegény kutya, te ugyan jól jártál!

János, a ki a katonai fegyelmet a kis ujjában hordozta, alázatosan összeütötte a sarkantyuját.

— Igenis, — mondta aztán olyan hangon, mintha a dolgok állásával tökéletesen tisztában volna.

Az őrnagy azonban tovább füzte a beszélgetést.

— Azt hitted ugy-e, hogy nálam öregedsz meg, vén csacsi? Ördögöt, János, — fináncz lesz belőled öreg napjaidra. Ott fogsz állni a vám mellett, a város végén és sárga meg kék czédulákat osztasz ki a tojasos és a zöldséges kofák között. Én mondom neked, János, hogy fináncz lesz belőled, olyan igaz, mint hogy én irnoknak megyek a törvénszékhez...

János most már igen ostobán hunyorgatta a szemét és fölöttébb mozgatta az ádámcsutkáját, de azért katonásan válaszolt:

— Igenis, őrnagy ur!

Az őrnagy eközben magára öltötte a ruháját, pedánsul elsimitotta koponyáján azt a husz szál haját, a mi boldogult ifjúságából megmaradt, aztán szentimentálisan arczul legyintette Jánost, a ki még mindig ott állott a szoba közepén.

— Ugy ám, János fiam, nekünk kettőnknek befutottak. Én majd aktákat másolok a megyeházán, te pedig a zöldséges kofákkal veszekszel. Azt mondod, hogy megélünk a penzióból? Ördögöt élünk, János, sárga ördögöt, — az a pár garas a kölykeknek is kevés, a kiket a szegény bátyám helyett tanittatok. Izzadni fogunk, János, izzadni, mint a pinty, mert különben, azt mondom neked János, hogy éhenhalunk...

A nap közben besütött az emeleti ablakon és az őrnagy pillantása az aranyos atillára esett, melynek alsó szárnyáról rémületes látvány meredt eléje: az atillán két tenyérnyi zsirfolt csillogott. Két hatalmas, tenyérnyi zsirfolt, mely a tegnapi viharos éjszaka emléke volt. Az őrnagy rettenetesen kiáltott, — azt lehetett volna hinni, hogy a hanyag Jánost leüti a lábáról — de hirtelen lecsillapult és elnevette magát.

— A finánczok majd rendhez szoktatnak, János, — mondta az őrnagy jóindulattal — én bezzeg nem tudtam belőled embert faragni. De mindegy, János, most már nekünk minden mindegy. Hozz be különben egy vizes kefét, hogy az atillát kitisztítsuk.

János összeütötte a sarkantyuját, kiment a konyhába a vizes keféért s mikor visszatért, egy táviratot tartott a kezében.

— Az őrnagy urnak jelentem alássan, hogy ez a telegráncs kora hajnalban érkezett, de az őrnagy ur oly jóízűt aludt, hogy nem akartam miatta fölkelteni...

Az őrnagy feltépte a telegrammot — s egyszerre fekete karikák kezdtek tánczolni a szeme előtt. És a szive majd kiszakadt a melléből, mikor a következő szavakat elolvasta:

„A fenséges ur könnyű torokgyulladásban szenved és így tervezett utját elhalasztani kénytelen. *Báró Rheinfels.*“

Az őrnagy borzasztó nagyot lélezett: az az

érzése támadt, hogy fulladozva eviczkélt a hullámok között s most hirtelen kirántották a levegőre. A főherczeg tehát nem jött meg. Karriérje nem szakadt ketté, az alezredesi rang ott csillog előtte a közel jövő képei között... Egyszerre büszkén kiegyenesedett, a bajuszát kétfelé sodorta s keményen, katonásan rivallt Jánosra, a ki még mindig ott állott a vizes kefével:

— Mit kuksolsz itt, mint egy panoráma más tevé?

— Jelentem alássan az őrnagy urnak, hogy parancsára behoztam a vizes kefét.

Az őrnagy egy pillantást vetett az atilla zsirfoltjaira, aztán olyant kiáltott, hegy a plafond is megremegett tőle.

— Beste fia, hát hol volt a szemed, mikor az atillát tisztogattad? Ha még egyszer így hozod elém a ruhát, az a szentséges menybéli generális se veszi le rólad a hatórai kurtavasat.

János meggörnyedve kisompolygott s együgyű elméjében sokáig forgatta a kérdést: miért volt előbb oly jókedvű az őrnagy ur, s miért most oly képtelenül haragos? Bizonyosan az a fránya telegráncs hozott neki valami váratlan rossz ujságot.

ELHIBÁZOTT ÉLET.

Férj. — Feleség.

A Városliget egy villája. A terrászon vacsorázó asztal, a melynek fogásaihoz alig nyult valaki. A parkból az alvó fák édes virágillata suhan ide. Csillagos, májusi éjszaka.

Az asztal körül ketten ülnek. Egy hatvanasnak látszó öreg ur, a ki fekete selyemsapkát visel s a kezében egy felbontott táviratot tart. Jobbján egy körülbelül ötven éves asszony, még mindig szép, a termete — korához képest — szinte tökéletes. Egészen közel hajol az urhoz, s vele együtt olvassa a táviratot.

Az asszony: Szegény kis cziczám! Még Velenczében is én voltam a legelső gondolata. Erzsike, mint asszony, — az ember igazán sirni tudna!

Az ur: Azt hiszem, hogy nincs miért siratnod. A házasságnál még nagyobb tragédiák is léteznek. Azok a könyvek, a melyeket a vasutnál hullatott, valószínűleg már Promontornál felszáradtak.

Az asszony: Szegényke oly gyöngé, oly törékeny...

Az ur: De szereti az urát, — és ez a fő. Miska tetőtől-talpig becsületes ember.

Az asszony (halkan): Te is az voltál!

Az ur (szó nélkül bólintgat).

Az asszony (sóhajtván): Remélem, hogy boldogabbak lesznek, mint mi!

Az ur (csöndesen): A jó Isten meg fogja őket óvni attól, hogy a mi sorsunkra jussanak!

Az asszony: Szegény kis bogaram! (*A könnyeit törli.*)

Az ur: Mikor Erzsike még alig volt tiz esztendő — akkor adtuk be a *Sacré coeur*-be — szent fogadást tettem, hogy életemnek a kis leány boldogsága lesz a célja. Megfogadtam, hogy szerelem nélkül nem adom férjhez; a legszegényebb ficzkót is szívesen vőmül fogadom, ha a leányom szereti...

Az asszony (keserűen): A saját szerelme nem óvja meg attól, hogy boldogtalanná legyen...

Az ur (gépiesen bólint): Mindig a régi makacsság, mely mindkettőnk életét megmérgezte.

Az asszony: Én is épp úgy szerettelek huszonöt évvel ezelőtt, a hogy Erzsike most a kétnapos férjét szereti.

Az ur (szomorúan): Sohase szeretted. Férjhez mentél, mert ez minden leánynak közös célja; de a házasságban is csak az édesanyádat szeretted igazán. Én örökké idegen maradtam rád nézve.

Az asszony: Miért nem hódítottál magadhoz? Miért nem pótolta mindazokat, a kiknek leányságom utolsó napján bucsut mondtam? Miért nem neveltél, tanítottál, kényeztettél? Miért nem édes-

gettél épp úgy magadhoz, mint az édesanyám kicsike lánykoromban?

Az ur: Mert az első naptól fogva éreztem, hogy idegen vagy hozzám. A szerelem helyett hidegség és bizalmatlanság sugárzott belőled. Mikor szenvedélyem hevében a legelső napon magamhoz öleltelek... (*készerűen nevet.*)

Az asszony (szeliden): Mi kifogásod volt ellenem?

Az ur: Oly ijedten néztél rám, mint Claire néz Derblay Fülöpre a Vasgyáros-ban...

Az asszony (lemondó hangon): Most is az a romantikus gyermek vagy, a ki akkor a fiatal életemet boldogtalanná tette.

Az ur (szomorú gunynyal): Romantika volt, hogy hasonló szenvedélyt vártam tőled!

Az asszony: Hát mit kívántál volna a legelső napon?

Az ur (czinikusan): Te persze helyesebbnek tartottad volna, ha nászutunkon a spanyol irodalomról, vagy a Pósa bácsi meséiről csevegtem volna veled. Szenvédély a mézeshetekben, — nevetséges!

Az asszony (nyugodtan): Akkor is önző voltál, mint mindig. A magad nevelése, multja, érzései szerint ítélte meg egy tizenennyolcz esztendő fiatal leányt, a ki rajtad kívül sohase látott idegen férfit. Azt kívántad volna, hogy én is oly mámorosan boruljak a legelső napon a nyakadba, mint azok a lányok, a kikkel legénykorodban barátkoztál...

Az ur: Azok a lányok tudnak valamit, a mit sok tisztességes asszony nem tud: szeretni és szerelmet ébresztteni maguk iránt.

Az asszony (keserűen): Miért nem vettél közülök egyet feleségül?

Az ur: Tudtam, hogy ide jutunk, a hova huszonöt év alatt annyiszor eljutottunk: a haraghoz, a sértődéshez, az oktalan és együgyű szemrehányáshoz. Sohase jutott eszedbe, hogy hozzám simulj, hogy a panaszaimat jóindulattal meghallgasd; mindig a megbántottat játszad, a mikor arról volt szó, hogy asszonyi kötelességeidet teljesítsd. Egy gyöngéd szavaddal középkori troubadourrá változtathattál volna, a ki egész nap az imádott nő ablaka alatt gitároz. De ezt a szót sohase mondtad ki, nehogy a büszkeségeden csorba essék...

Az asszony (keserűen): A büszkeségemen! Akkor is sirtam, a mikor senki se látott.

Az ur: Sirás helyett okosabban tetted volna, ha a nyakamba borulsz...

Az asszony: Inkább egy egész életre szóló boldogtalanság, semhogy a szerelmedet kikolduljam!

Az ur: Semhogy egy gyöngéd szóval megálázd magad!

Az asszony: Mit vártam, miben reménykedtem volna? A legkisebb hibámat, a mit gyermekes naivitásomban elkövettem ellened, lovagiatlan haraggal fogadtad. Sohase jutott eszedbe, hogy a kezemnél fogva vezess, hogy a lelkedet megosz-

szad velem, hogy a magad szerető asszonyává tégy. Rossz néven vetted, hogy az édesanyámhoz huzódom, mikor a te szived sohase nyílt meg előttem igazán! Durva, erőszakos és szigorú voltál, a helyett, hogy jó, elnéző és gyöngéd lettél volna.

Az ur: Minden férfi olyanná lesz, a milyenné az asszonya teszi.

Az asszony: Én, a kolostorból kikerült gyermek, neveltelek volna téged, az erős férfit.

Az ur: Ha azt láttam volna, hogy igazán szeretsz, a ruhád szegélyét is megcsókoltam volna.

Az asszony: Ha nyájas szóval, engedelkeny jósággal magadhoz emelsz, alázatos szolgálód lettem volna!

Mindketten elhallgatnak és a sötét fák közé bámulnak. Édes, virágillatos, sejtelmektől bódító tavaszi éjszaka. Valahonnan, nagyon messziről, halk zongoraszó hallatszik.

Az ur: Emlékszem arra az estére, mikor a kezedet megkértem. Mikor elváltunk, kijöttél az erkélyre. A fürdőhelyen mindenki aludt; csak fehér csipkeruhádat láttam, mely egy pillanatig még, utoljára, felém hajolt. A szívem úgy tele volt, hogy sirni szerettem volna. Úgy éreztem, hogy egészen az enyém vagy, s hogy az élet kimondhatatlan boldogság...

Az asszony (álmodozva): Én is épp úgy zokogtam a bucsuzás perczében, mint szegény cziczuskám, mikor tegnap délben elvált tőlem. De a kupéban, mikor a nyári est csöndjében egyedül maradtam veled, a szívem csupa könny, csupa

édes sejtés volt s úgy éreztem, hogy az édesanyámnál is jobban szeretlek...

Az ur (halkan): Azt mondd, hogy szeretnél...

Az asszony (susogva): Mindenkinél jobban...

Az ur: És mégse értettük meg egymást huszonöt éven át! Az életünk gyanakvással, keserőséggel, szenvedéssel mult el, a helyett...

Az asszony (a fejét lehajtva):... hogy egy óráig igazán boldogok lettünk volna.

A fák között meghűvösödik a levegő. A szobalány halkan a terráson jár, hogy az asztalt leszedje. Fehér bóbirtája később eltűnik az üvegajtó mögött.

Az ur: Éjfél van!

Az asszony: Ideje, hogy lefeküdjünk!

Mindketten fölkelnek a helyükről s szó nélkül megindulnak a lakás felé. Az ajtóban még egy pillanatra megállanak.

Az ur (halkan): Csak most, a sir küszöbén, tudjuk meg, hogy az életünk csupa boldogság lehetett volna!

Az asszony (megtörli a szemét a zsebkendőjével. A táviratra mutat): Talán ők!

Az ur: Hátha ők!

Lehajtott fővel követi az asszonyt. A villára mély sötétség borul.

A BATTISZT-INGEK.

Mikor a fiatal Kuttner, hatéves távollét után, egy téli reggel megérkezett Budapestre, s a kocsi ablakán át egy kíváncsi pillantást vetett a Kerepesi-ut hullámozó utczaí életére, egy perczig az az álomszerű képzelődés fogta el, hogy ő még mindig tizennyolcz esztendőš zeneiskolai növendék, a ki egy szegény nagynénjénél kosztol, s borzas kölykeket tanít havi öt forintért a Czerny etüdökre. Mert tizenkét évvel ezelőtt még körülbelül ez volt a sorsa; napközben szorgalmasan tanult, délben többet koplalt, mint a mennyiszer jólakott, délután pedig alázatosan hajlongott ama kövér mamák előtt, a kiknek csemetéit kivétel nélkül csupa Liszt Ferenczczé és Rubinsteinné akarta nevelni... Mily szédületes karriért csinált azóta! Mikor Kuttner, Münchenből jövet, a ködös téli reggel világosságában most egy-egy régi cég-táblát megpillantott, a szíve boldogan dobogni kezdett: érezte, hogy benne is van valami az istenek erejéből, a kik új világokat alapítanak.

A fiatalember, mikor a zeneakadémiát jó sikerrel elvégezte, s az ősz Mester (a ki itt

huszonöt éve játszotta a muzsa szerepét) nyilvánosan homlokon csókolta, kevés pénzzel, de annál több reménynyel indult el külföldi körutjára. Eleintén csak gyöngén csöppent a babérból és az aranyból, de Londonban váratlan dolog történt vele: a *Daily News* hasábos cikket irt róla, azt a nézetét fejtve ki, hogy a fiatal és ismeretlen magyar a legelső zongorások egyike. A cikk, a mit a gyomorbeteg és cinikus ujságíró, (a ki azonban a legnagyobb tekintélyek egyike volt) talán unott ábrázattal vetett papírra, megállapította Kuttner Pál szerencsáját: koncertjeire csakugy tódult az előkelő közönség s a *London News* hizelgő sorok kíséretében adta ki az uj csillag arczképét. Az uj csillag, a ki ekkor már teljes öntudatára ébredt a maga művészi nagyságának, prémes kabátban, álmodozó pillantással ült a fotografus gépe elé; s egészséges idegei, jó gyomra daczára aféle bánatos és szenvedő Chopin-arczczal nézett le az alatta nyüzsgő világra. Bőven megrakodva kincscsel és dicsőséggel, három hét mulva bucsut mondott az angol fővárosnak, hogy egy szentpétervári meghívásnak eleget tegyen; s ott az a különös szerencse érte, hogy a czári pár és a nagyherczegek előtt zongorázhatott. Mikor később Pétervárról Berlin felé indult, frakkját előkelő rendjel ékesítette, zsebe pedig tele rubelekkel; s uti táskájában egy világhírű művésznagyság minden kvalifikációját magával vitte.

A Kuttner pályája szédítő utat tett a szerencsés kirándulás óta, neve szinte összeforrott a sikerrel, s impresszáriója a kedve szerint válogathatott a meghívókban, melyekkel a nagy művészt Európa fővárosai megtisztelték. Mikor hosszú, szőke, selymes haja a hangversenytermek pódiumán láthatóvá lett, az asszonyok égő arccal szögezték rá pillantásukat, a férfiak pedig irigykedéssel nézték.... Kuttner, mikor szállódája terraszán a reggelijét elköltötte, mosolyogva bontotta ki a leveleket, a miket a reggeli posta hozott neki; s egy fejedelem büszkeségével olvasta végig a lelkes rapszodiákat, a bizalmas meghívókat s azokat a lázas, mindent ígérő szerelmi vallomásokat, melyeket ismeretlen hivei küldözgettek.... Néha hetykén, gőgös pillantással gyujtotta meg egyiptomi cigarettáját; ilyenkor a levélen kilencz- vagy tizenegyágu korona ékeskedett...

Mint történt, hogy a világhírű Kuttner még eddig sohase játszott Budapesten? A jó Isten tudja. Talán félt, vagy talán zsugori módjára tartogatta magának azt az isteneknek való gyönyörűséget, mikor mindazokat meghódíthatja, a kik egykor csak foghegyről beszélgettek vele? Pedig egy-egy viharos est után, mikor a hangversenytermek csillogó milieujéből a sötét utcára lépett, s szivarozva, csöndesen elmélkedve kószált az égbenyuló paloták között, hányszor gondolt a Vigadó óriási üveglablakaira, melyek ragyogó

fényességben usznak, míg odabenn prémbe és selyembe burkolt szép asszonyok sietnek föl a szőnyeges lépcsőkön... Növendék korában, mikor pénz nélkül, éhes gyomorral sétált a befagyott Duna partján, mikor éjszakánkint a szegény néni nyomoruságos szobácskájában huzódott meg, ragyogó álmokat szőtt a távol jövőről, ha majd mind e fénynek, csillogásnak, mámornak a didergő kis diák lesz a hőse... Majd ha egyszer az ő tiszteletére fogják felgyujtani a Vigadó csillárait! A fiatal ember hátán átfutott a hideg, majd dacosan, önbizalommal dobbantott:

— Akarom, hogy így legyen, akarom, hogy valamennyien a lábam előtt heverjenek!... És esküszöm, hogy így is lesz, vagy elpusztulok...

Most itt volt tehát Budapesten, hosszú dicsőségben gazdag hat év után, mikor Kairótól Moszkváig és New-Yorktól San-Franciscoig a civilizált világ összes művészpártolóit a vazallusaivá tette. Nevét, bár nem igen volt több huszonkilencz — vagy harmincz évesnél, majd csaknem úgy ismerték, mint a Rubinsteinét és a d'Albertét. A hol a téli évad egy-egy estéjén megjelent, agiotagezsal kapkodták el a jegyeket, a műárosok pedig, magas tiszteletdíján felül, kincseket érő ajándékokkal kedveskedtek neki. Hat év óta nem járt a köruton és a Duna partján, akkor is csak azért jött, hogy öreg édesatyját a ki nyomorból egyszerre a fényüzésbe csöppent, a kerepesi-uti temetőbe elkísérje... A hogy most a hideg téli reggel, kissé fázva és

álmosan a kocsi párnáján hátradőlt s a szemét kéjesen behunyta, úgy tetszett neki, hogy a nagy, mozgó, lármás és szívtelen Budapest hódolattal a lába elé omlik... Mint a büszke asszony, a kit a szerelem szelid gyermekké tett s a ki így szól diadalmaskodó udvarlójához :

— A tied vagyok... Tégy velem a mit akarsz...

Kuttner sietve kapott magára valami tisztább ruhát, aztán türelmetlenül csatangolni indult a városba. Csudálatos : egyetlen ismerőseivel se találkozott a hangos, sürgő-forgó utczákon... Csak a Kristóf-tér sarkán tárta ki feléje karjait egy őszhaju öreg ur, a kiben a művész csak pár pillanatnyi tünődés után ismerte föl a londoni nagykövetség tanácsosát, a ki azóta vezető állásba került itthon s a ki most őszinte örömmel üdvözölte :

— Isten hozta, kedves mesterem ! Isten hozta... Emlékszik-e még arra a londoni téli estére ?...

A művész utóbb kijutott a Kerepesi-utig, Budapest e legélénkebb hullámvonaláig, melynek környékén valamikor az egész ifjuságát eltöltötte. A kicsiny névtelen Kuttner egész világa a zajos Kerepesi-ut körül forgott. Itt sétált, ide tért be olykor-olykor egy-egy kávéházba, apró szerelmi kalandocskáinak a Kerepesi-ut gyalogjárója volt a színhelye... A hogy most a Kazinczy-utczánál a széles utra kibukkant, majdnem hangosan felkiáltott : szemközt megpillantotta a Stern-testvérek czég-

tábláját, a régi boltot, a hol valaha szegényes pipereczikkeit vásárolni szokta... Akkoriban jól ismerték a kis külvárosi üzletben, a fekete szakállas Stern nyájas pillantásokat vetett feléje a pénztár mellől, az első segéd pedig, a kivel egy ismerős családnál néha találkozni szokott, mindig kézfogással tisztelte meg... A mikor a kopott czégtábla most így váratlanul szemébe tűnt, a Kuttner szívében egész gyermekkorra feltámadt: nyomoruságának apró örömei, a kétségbeesési rohamok, melyek néha megtámadták, a délutáni leczkék végtelen unalma, egy-egy szegényes teaestély, melyre napokon át készülődött... Álmodozva olvasta el újból a czégtáblát, mely egy rég bezárt világot nyitott ki előtte... Aztán mosolyogva így szólt magában:

— Vajjon megismerne-e még Stern bácsi, ha bemennék hozzá? Mit szólna a karriéremhez, a szerencsémhez, a szédületes uthoz, a mit azóta megtettem? És Varga ur, az első segéd, megint kitüntetne-e vajjon azzal a kegygyel, hogy a kezét nyújtja?

Nem gondolkodott sokat, hanem gyorsan átvágott a népes uton és szivdobogva belépett az üzletbe. Mindent úgy talált, a hogy akkoriban elhagyta: a skatulyákon ugyanaz a borzalmas helyesírás, az aczélrudakon színüket hagyott nyakkendők, az ajtó mellett czifra kötények, alsószoknyák és a napsütéstől megsárgult mollcsokrok... És Stern, a fekete szakállas Stern,

semmit se öregedve, semmit se változva, kiáltotta feléje a pénztár márványlapja mögül:

— Ni csak, a kis Kuttner, nagyszerű! Legalább két, vagy három év óta nem járt nálunk. Hé Varga, szálljon csak le arról a létráról...

Varga kíváncsian nézett le a magas létráról, majd ő is összecsapta a kezét.

— Ez aztán a ritka vendég, a fehér holló! Ugyan hol kószált annyi időn át?... Mondhatom, hogy sokat beszéltünk magáról a Schererék teaestéin és kirándulásain...

Az első segéd nagy örömmel iramodott le a létra tetejéről, hogy a megemberesedett Kuttnerrel kezét rázzon. És míg a művész kezét széles markába szorította, őszinte csodálkozással rebegte:

— Milyen finom, milyen elegáns gavallérrá lett... Ugy látszik, hogy jól ment a sora, a mig nem láttam...

Kuttner szó nélkül hallgatta az egyszerű emberek beszédét, csak bensőleg, a lelke mélyén gondolta:

— Varga urnak sejtelve sincs arról, hogy hat esztendő alatt mivé lettem... És Stern bácsi, a fekete szakállas Stern bácsi is még mindig a leczkeadó diákot látja bennem...

Nyájasan megrázta az első segéd kezét, — egy pillanatig valami inkognitóban utazó fejedelemnek érezte magát, a ki ártatlan pásztorokkal beszélget... Aztán Európaszerte ismert szenvedő mosolyával fordult a nyájaskodó Varga urhoz:

— Tudja: valami csokrot, valami fekete csokrot szeretnék... Mert az is lehet, hogy benézek még ma Scherer mamához egy csésze jó theát meginni...

Gyorsan megvásárolta a fekete csokrot — hogy miért, azt igazán nem tudta — aztán bucsuzni kezdett Varga urtól, meg Stern bácsitól. De az első előzékenyen visszatartotta:

— Ha battiszt-ingeket akar, most nagyszerű raktárunk van... A Váczi-utczában se kap ilyet, — magunk csináltatjuk a saját magunk műhelyében... Nézze, majd mutatok egynehány szép mintát...

Kuttner könnyedén szabadkozott:

— Most nem, majd máskor, majd ha több időm lesz... Most sietek, — és különben is jól el vagyok látva...

Varga ur azonban mégis előszedte a battiszt-ingeket, Stern bácsi pedig, a ki eddig a pénztári főkönyvben számolgatott, nyájasan kilépett a rács mögül, s odament a beszélgető fiatalokhoz... Egy darabig tünődve nézte, a hogy Kuttner mindenáron távozni akar, aztán egyszerre valami nemes elhatározás ült ki alacsony homlokára... Stern bácsi a vállára ütött a művésznek, félrehívta a bolt egyik sarkába, aztán barátságosan így szólott hozzá:

— Ha netalán csak az a baj, hogy nincs pénze, hát azért bátran vehet hat darabot... Majd elsején megfizet nekem .. Vagy akár elsején a felét... és a jövő elsején a másik felét...

Mert tudom ám, hogy derék és becsületes ember...

A művész előbb ijedten nézett a jószívű boltosra, aztán hirtelen behunyta a szemét... Sikerét, diadalait, hírnevét mind egyszerre elfeledte és újra tizennyolcz éves, bizakodó gyermeknek érezte magát, a ki előtt Stern bácsi a legnagyobb tekintély és a Scherer család teaestélye a legelőkelőbb multság... És ekkor igazán csöpp hija volt, hogy sirva nem fakadt...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A FEJEDELEMNÉ.

Négyhetes olaszországi utazás után Dózsa és fiatal felesége visszafelé jöttek a gyorsvonattal. Szótlanul dültek hátra mind a ketten a kupében és míg a hósipkás tirolai hegyek lassankint elmaradoztak a vasuti töltés mentén, még egyszer visszaálmodták a történeteket. Dózsáné olykor behunyta a szemét, Dózsa pedig elgondolkodva ejtette le kezéből az ujságot... Már itt is érzett az ibolyás tavaszi levegő, mintha Sorrento aranyos verőfényét magukkal hozták volna a vasuti kupében. Ki tudja, meddig fűzik itt a gondolataikat, ha az étkezőkocsi pinczére be nem szól:

— Az ebéd!

Dózsáné tehát megigazitotta kissé frizuráját a tükörből, Dózsa fejére csapta a kék utazósipkáját, s ezzel átsétáltak az étkező kocsiba, a hol a pinczések nagyban készülődtek már a fölszolgáló ebédhez. Az asztalok mellett sok utas ült, néhányan fontoskodó gourmandériával kötötték álluk alá a szalvétát, mások a jövőendő élvezetek reményében törték ketté a császársömlyét. Dózsa

türelmetlenül nézett szét valami hely után, de mivel a gyorsvonattal véletlenül sokan jöttek, nem igen akadt megfelelő asztalra. Már éppen szeliden káromkodni készült, mikor váratlanul a nevét hallotta:

— Dózsa, maga az?

A fiatal férj kíváncsian nézett körül; az egyik asztalnál egy karcsu, utiruhás, zöldkalapos menyecske ült, egy mentsikoffos uriember társaságában, a ki éppen az arany színű sherryből öntött magának egy pohárával. Dózsa megdöbbenve nézett a fiatal asszonyra, a kit négy év után is egyszerre fölismert. Szalay Gizella volt, a Népszínház egykori kardalos-kisasszonya, a ki ifjúságából valaha neki szentelte a hat leggyönyörűbb hónapot, de később egy titokzatos impresszárió segítségével hódító hadjáratra indult az orosz arisztokrácia ellen. Azóta sokat beszéltek a szép szőke leányról s a színház környékén az a meggyőződés kapott lábra, hogy Gizella egy orosz nagyherczeg fogatán kocsizik a szentpétervári operába... Akárhogy is volt, Dózsa teljes négy év óta nem hallott róla; s most érthető zavarral állt meg az étkezőkocsi közepén, mikor a szép asszony hirtelen megszólította:

— Dózsa, maga az?

— Igen, én vagyok, — mondotta a fiatal férj, megdöbben pillantást vetve a feleségére, a ki bámulva álldogált az oldala mellett.

— Nincs helyük? — folytatta Gizella kisasszony (vagy Gizella asszony) kedveskedve.

Üljenek ide a mi asztalunkhoz, itt ugyanis négy ember számára teritettek. Ez ugy-e a kedves felesége? Jőjjenek, majd bemutatom az uramat... ő nagyon szereti a lovagias magyarokat...

Dózsa tanácstalanul nézett körül, de mivel nem jutott eszébe elfogadható kifogás, habozva fordult a feleségéhez ;

— Akarja?

— Miért ne? — szólott Margit asszony mosolyogva.

Gizella erre bemutatta a férjét: Teuchwald főhadnagyot, a kiben czivilruhái daczára is föl lehetett ismerni a merevtartású katonát. Teuchwald főhadnagy kezét csókolt Margit asszonynak, a Dózsa kezét pedig férfiasan megszorította. Utóbb öntött Dózsának a sherryből s lelkes dithirambusok közt jelentette ki, hogy a magyar nemzettel teljes szívéből szimpatizál...

Mig Dózsa érthető ijedtséggel kanalizta a sótalan levest, a két asszony megindító barátságot kötött. Dózsáné sokat beszélt a genovai világító toronyról és Capri-sziget holdvilágos éjjeleiről, Gizella asszony pedig áradozó boldogsággal dicsérte Teuchwald főhadnagyot... Majdnem könybelábadó szemmel szorította meg a Dózsáné kis kezét.

— Ha tudná, hogy milyen áldott ember! Talán a napot is lehozná, ha komolyan kívánnám tőle... Nincs olyan kívánságom, a minek ellentmondani tudna.

— Csak nem fog valamit megtagadni az ilyen

aranyos asszonykától! — mondotta Dózsáné meggyőződéssel.

Később valamennyien ittak egy-egy kortyot a sherryből, Teuchwald főhadnagy pedig szerényen engedelmet kért, hogy egy üveg pezsgőt fölbontasson. Margit kérdőleg nézett az urára, de a főhadnagyné — Isten tudja, hogy jutott ilyesmi az eszébe — ezt mondta:

— Elfogadhatják... ez az ur nem igen érzi meg, ha egy üveg pezsgőt fölbontat... Száz üveget is fölbontathatna, ennyi is bőven telnék a jövedelméből... Van itt pénz, nem kell sajnálni a főhadnagy urat...

Dózsáné, a ki nagyon megszerette a fiatal asszonyt, úgy találta, hogy új barátnője kissé naivabb, mint kellene... Teuchwald főhadnagy azonban tetszéssel hallgatta a felesége hóbortos trécelését és később udvariasan üritette ki poharát a Dózsáné egészségére és boldogságára.

A feketekávénál történt — a főhadnagy szivarért ment át kupéjába — hogy Gizella asszony bizalmasan hajolt közelébb a nászutas házasságokhoz.

— Mit titkolózzam maguk előtt — mondotta jólelkűen. — Pszt, hajoljanak csak idebb... Teuchwald főhadnagy nem az, a kinek kiadja magát...

— Hát kicsoda? — kérdezte Dózsáné kíváncsian.

— Teuchwald főhadnagy csak afféle fejedelmi álnév, afféle előkelő inkognito, a melyben

a koronás fők utazni szoktak... Ő sokkal nagyobb ur, mint önök hiszik... de az Istenért, nem szabad ám elárulniok, hogy tudnak valamit a dologról... A főhadnagy igazi neve: *II. Tivadar*.

— A középruméliai fejedelem? — kiáltott föl Dózsáné megdöbbenve.

— Ugy van. *II. Tivadar*, Középrumélia ura és fejedelme...

Dózsáné, a ki lánykorában sokat olvasott a galáns balkáni fejedelem párisi kalandjairól, híres színházi viszonyairól, szenzációs nizzai virágkocsijáról, ámultan kérdezte a dicsekedő Gizella asszonyt:

— Eszerint... maga... a fejedelemné?

— Hát persze...

Teuchwald főhadnagy utóbb visszatért a szivarokkal, s előzékenyen megkínálta Dózsa egy valódi havannával, a mit az öreg Clay állítólag a saját használatára készíttetett. De Dózsa, a ki idült gégehurutban szenvedett a szüntelen szivarozástól, sajnálkozva jelentette ki, hogy sohasem dohányzott életében...

Ebéd után, közeledvén a hivatalos vámrevízió, Dózsa visszatért a kupéjába, de előbb judvarián elbucsuzkodott a főhadnagytól és a locsogó Gizella asszonytól. Gizella asszony ekkor megcsókolta Dózsánét s nyájasan így szólt hozzá:

— Ha Bécsbe jönnek, keressenek föl bennünket az *Imperial*-ban, a hol a fenséges urnak állandó lakása van...

Dózsa előretuszkolta a feleségét, maga pedig

szótlanul haladt a nyomában. A szomszéd kupében Margit asszony visszafordult.

— Milyen jószivü, milyen bájos a fejedelemné, — mondta lelkesedve. — Láttá, hogy megcsókolt, pedig most beszéltem vele először életében... Csak azt nem tudom, hogy miért szólítja az urát *fenséges ur-nak*? Avagy ez is az etiketthez tartozik?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

STELLA MARITIMA.

Mit ér a szépség és a talentum a kellő ügyesség és életrevalóság nélkül? Lám, Stella Maritima asszony, az aranyhaju világcsoda, már két hét óta énekelte az orfeumban a parlagi rigóról és a művelt kanáriról szóló kuplét, s az orfeum nézőtere még mindig tátongott az ürességtől. És mikor Weisz ur, Stella Maritima asszony, az aranyhaju világcsoda hites férje, az új szerződés végett megjelent az igazgató irodájában, Grog, a fogatlan orfeumdirektor kedvetlenül, sőt haragosan fogadta:

— Mit akar? — mondta az alázatos férjnek és fitymálva integetett a kezével. — Esténként ötven forintot fizetek a tisztelt nejének és van olyan este, hogy nem veszek be harminczat. Csak nem leszek tovább is a maguk bolondja... Inkább lehozatom a japáni csoportot, vagy a kristály-embert... azok legalább hoznak néhány rongyos garast... Ugyis már közel állok ahoz, hogy csődbe jussak...

— Hát nem jól énekel a feleségem? — kérdezte Weisz ur aggódva.

— Nem-e? Én mondom önnek, hogy több

tehetsége van a kis ujjában, mint az egész Yvetteben meg a többi reklámhajhászó pereputtyban... Ha a közönségnek csak annyi esze lenne, mint egy keresztes póknak...

— Vagy talán nem elég szép?

— Teringettét, sohase láttam még szebb asszonyt életemben... Maga Weisz sokkal nagyobb számár, semhogy csak megérteni is tudná, hogy milyen gyönyörű felesége van... Ilyen termet és ilyen haj... Párisban megbolondulna érte a fél város... De itt... Ezeknek még annyi izlésük sincs, mint a bojároknak...

— Hát akkor mi a baj?

— Mi a baj? kiáltott föl a kékreborotvált direktor dühösen. Az a baj, hogy idáig még az ördög se emlegeti Stella Maritimát... Sejtelmük sincs a reklámról... pedig reklám nélkül manapság még a nagy Napoleon is megbuknék... Nézze meg, hogy mit csinál odakünn Yvette meg a többi... A maga felesége otthon a kis leányát dajkálja és az ura rojtos gallérjait rendezgeti... Ilyen életmóddal jobb lett volna, ha a gyermekkertészetre vagy a postamesterségre adja magát... De ha a felesége ostoba, illenék, hogy legalább magának legyen valami sütnivalója... Így mamlaszkodni... ezzel az asszonynyal... ez már több a soknál... Ki a sárga ördög adta magának azt az ideát, hogy ezt a csodaasszonyt feleségül vegye?

Weisz ur kinosan simogatta végig a homlokát és megtörten rebegte:

— Engem nem érhet semmi vád, mert én, becsületemre, mindent megteszek, a mi csak tőlem telik. A selyemruháját én vittem a szabónéhoz, hogy mélyebben decolletálja, s kétnapi fáradságomba került, míg arra rábeszéltem, hogy a harisnya-kötőit mutogassa . . . Mit tehetek egyebet? Az ötven forintból nem telik ujságreklámra, vagyonom pedig, jól tudja, hogy semmi sincs. Utóvégre nem állhatok ki nagy dobbal az utczára . . .

Grog ur megvetéssel nézte végig a verejtékező férjet, aztán rágyújtott egy kétkrajczáros szivarra.

— Nagy dob . . . csacsi . . . kell is a maga nagy dobja a népnek . . . Itt egészen másról van szó . . . értse meg . . .

— Hát mi kell a népnek? — kérdezte Weisz ur reménykedve . . .

— Botrány, tisztelt barátom, botrány. A népnek botrány kell, még pedig minél nagyobb botrány, annál jobb . . . A mig tehát nem csinálnak valami tisztességes botrányt, addig jobb, ha uborkát savanyítanak odahaza . . .

Weisz ur egy darabig ostobán bámult a fogatlan direktorra, aztán félénken dadogta:

— Botrány? Mit ért azalatt, hogy botrány?

— Tudom is én! Valami olyat kell kieszelniök, a miről két napig az egész város beszél. Próbálja meg a tisztelt neje az öngyilkosságot, vagy csináljon valami házasságtörési jelenetet, vagy üssön arczul egy krakélert az utczasarkon.

Egészen közömbös, hogy milyen botrányt csinál, a fő, hogy botrány legyen a javából. Akkor aztán eljöhet megint a szerződés végett...

Weisz ur ott lebzselte még egy darabig az igazgató szobájában, de mikor látta, hogy az ördög se törődik vele többet, utóbb meghunyászkodva kisompolygott az irodából... És Stella Maritima, a ki otthon éppen szilvaizt tett a barátfülébe, ugyancsak nagyot nézett, mikor az ura e szavakkal jött haza délben az ebédhez:

— Azt mondta, hogy nem írja alá a szerződést, hacsak valami tisztességes botrányt nem csinálsz. Próbáld meg az öngyilkosságot vagy csinálj valami házasságtörési jelenetet vagy üss arczul egy krakélt az utcásarkon, de a míg valami ilyesmit el nem követsz, beszünteti a további föllépéseidet.

Országos Széchenyi Könyvtár

*

— Mit tegyünk? — kérdezte az aranyhaju Stella Maritima, mikor végre megértette, miről van szó.

Weisz ur gondolkodva járt föl s alá a szükecske Csengery-utcai lakásban. Hosszabb ideig tündődött, de utóbb megállt a felesége előtt.

— Az öngyilkosságot nem ajánlom, — mondta habozva, — mert az ilyesmi mégis csak veszedelmes tréfa. A házasságtöréssel talán lehetne csinálni valamit, de az illető, a kit harmadiknak szerződtenék, esetleg félremagyarázhatná a tervünket. Az arczulütés volna még a legártatlanabb kísérlet,

de a krakéler utóbb azt kívánná, hogy duelláljak vele. Így hát nem volna más mód, mint...

— Mint? — kérdezte Stella Maritima halványan.

— Mint hogy engem üss arczul valahol a belvárosban...

Stella Maritima megdöbbent arcot vágott — oly borzasztónak tűnt föl előtte az a gondolat, hogy az ő áldottlelkű férjecskéjét arczulüsse. Ő nem az artisták könnyelmű bohém családjából származott, az édesapja esernyőket foltozott a Terézvárosban, s Weisz ur, a ki mégis megkeresett évenként két-háromezer forintot, valódi jótéteményt követett el, mikor a szegény leányt feleségül vette. Harmadféléves boldog házasságuk alatt a derék Weisz még sohasem mondott neki egy bántó szót. És ezt a jó embert ő nyilvánosan megbélyegezze? A szegény Stella Maritima zokogva borult tehát az ura vállára és gyöngéden így szólott:

— Nem, inkább lemondok a művészetről, inkább tovább is foltozok és takarítok, semhogy téged, drágám, nyilvánosan arczulüsselek. Azt hiszem, hogy megrepedne a szívem ott a közönség szemeláttára...

Weisz ur ekkor úgy viselkedett, mint egy igazi hős; nagyot toppantott a lábával és energikusan megragadta a Stella Maritima puha kis kezecskéjét.

— Arczul fogsz ütni és punctum, — mondta ellentmondást nem tűrő háttározottsággal

Bánom is én azt a kis szégyent, a mit okozni fogsz. A karriéred megéri nekem ezt az áldozatot — és otthon aztán felcsókolhatod azt a fájdalmat, a mit az ütéssel okoztál...

*

Május volt és aranyszóró tavaszi dél. A ferencziek templomtornya élesen nyult bele a tiszta tavaszi levegőbe és a kirakatok fényes tükörüvegében tollas kis asszonyi kalapok himbálóztak. A férfiak már világos kabátokban jártak és az utcásarkokon harmatos la France rózsák kaczerkódtak a sétára induló lányokkal. A világ édes volt és illatos és a Koronaherczeg-utca felől egy feketébe öltözött fiatal asszony közeledett a ferencziek temploma felé...

Stella Maritima volt, az aranyhaju csoda, a ki lágyan suhant végig a Koronaherczeg-utca aszfaltján, sárga czipőcskéit közömbösen rakva egymás mellé, míg az utca lovagjai sáppadoztak a bámulattól... Stella Maritima egyszerre homályba borította a napfényben sütkérező asszonyokat, akik irigykedő pillantásokat vetettek fekete ruhájára, mesébe való aranyos hajára... A szegény aszfaltbetyárok remegve fogóztak meg a kirakatok vasába, mert ilyen asszonyt még világéletükben nem láttak... És Stella Maritima mindazonáltal remegni kezdett, mikor a tér kőszentjét megpillantotta...

A tér felől ugyanis egy kopott férfit közele-

dett, kávészínű kemény kalapban, mely piszkos és gyűrődött volt, félretaposott, csúf czipőben, mely hangosan kopogott az aszfalton... És a züllött ember, Stella Maritimához érve, hirtelen revolvvert rántott elő a kabátja zsebéből és rekedten így kiáltott föl:

— Itt vagy tehát a kezeim között, te czéda! Most aztán véglegesen számolni fogunk.

A járókelők rémulten álltak meg utjukban, hangos sikoltozás támadt, néhány asszony majdnem elájult a felindulástól, a sarki rendőr megfontoltan közelébb jött. És Stella Maritima kissé sápadtan így szólt:

— Gyáva, nyomorult, tehát ilyesmire vetemedel! De nem félek tőled, nem félek, nem félek! Ime, itt van a válaszom...

És fölemelvén kezét, arczulütötte a züllött embert, a ki most hirtelen elejtette a revolvert. E közben többen megragadták őt, a sarki rendőr pedig méltóságosan így szólt:

— Mi történik itt, miért támadta meg ezen uri nőt?

Weisz ur — mert ő volt — izgatottan így szólt.

— Ő kérem a hites nőm, és elhagyta kérem a hároméves leányát és a kilenczhónapos fiacskáját. Egy gigerli kedvéért hagyta el őket kérem, mert rossz, czéda és alávaló. És én agyon fogom őt lőni kérem, ha most nem, hát máskor, ha találkozom vele...

A körülállók, Stella Maritima asszony szőke haját látva, fenyegetően emelték föl a kezüket, az asszony pedig felindultan ezt mondta:

— Otthagytam, mert durva és részeges volt... És meg is vert, mielőtt eljöttem volna a házától...

Néhányan ekkor meg akarták lincselni Weisz urat, a bölcs rendőr azonban véget vetett a skandalumnak, a mennyiben a házaspárt tapintatosan a kapitányságra vitte. Onnan, egy csinos szónoklat elmondása után, a kapitány jószívuén elbocsátotta őket, az esti lapok azonban kolumnás cikkeket irtak az érdekes merényletről. A Stella Maritima szépségét avatott tollak festették le és a riporterek töviről-hegyire megírták, hogy a szép asszony mit énekel az orfeumban... Annyi sok pikáns apróságot közöltek felőle, hogy aznap még a legjámborabb nyárspolgárok se beszéltek másról odahaza a vacsora fölött, mint a Stella Maritima mesébe való szőke hajáról...

*

— Ez már aztán valami, — szólott a fogatlan Grog, mikor a pénztárt a belépő-jegyekért ostromolni kezdték.

Stella Maritima elénekelte a kupléit és mikor a parlagi rigóhoz és a művelt kanárihoz ért, a habituék véresre tapsolták a tenyerüket. Oly eszeveszettül tapsoltak, hogy az orfeumot szinte félteni kellett az összeomlástól. És Grog, a boldog-

ságtól lihegve, így szólott előadás után Stella Maritimához.

— Lám, ugy-e van egy kis esze a vén kutyának? Holnaptól kezdve kordont kell huznunk a pénztár elé és a jegyek árát felemeljük ötven perczenttel. Maga hatvanszor fog föllépni esténként nyolczvan forintnyi fizetéssel...

Stella Maritima nem igen hallgatott Grog urra, mert ő titokban a derék Weisz urra gondolt, a ki meglapulva várakozott rá a hátulsó kapunál. Stella Maritima beburkolózott a kendőjébe és úgy surrant ki ovatosan a kis ajtón. És odakünn gyöngéden belékarolt a leselkedő Weisz urba, hamarosan össze-vissza csókolta az ura torzonborz szakállát és egy jó kis feleség édes meghittségével susogta:

— Gyere, drága bolondom, gyere, nehogy a léhűtők közül valaki meglásson bennünket...

A TÜNŐ PERCZ.

A hogy most a csinos ebédlőben, a virágok, feketekávés csészek, japáni gyorsforraló bizalmas milieujében együtt ültek, Talján mérnök — a szép özvegy legkitartóbb udvarlója — egyszerre ideges mozdulatot tett.

— Mi baja? — kérdezte Szalayné mosolyogva.

Talján keresztbe vetette a lábát — ezt a mozdulatot Nádaiktól tanulta a Nemzeti Színházban — és látható boszankodással ekkép szólott:

— Mi bajom? Az a bajom, hogy már torkig vagyok ezzel a mulatsággal. Szép asszony, maga szörnyen visszaél azzal a tudattal, hogy három év óta a hűséges kutyája vagyok. Mit akar velem? Jól tudja, hogy az árnyéka se lehet ragaszkodóbb magához, s három év óta még se tesz egyebet, mint hogy az orromnál fogva vezet. Miért nem mondja, hogy kotródjam innen? Kiméletből? Köszönöm az ilyen pokolnál kinosabb kiméletet. Ha szeretem is, utóvégre van bennem annyi férfiaság, hogy véget tudnék vetni ennek a siralmas állapotnak. Mondja, hogy közömbös itántam, —

és én eltűnök, mint a cigarettám füstje. Vagy szeret? Akkor meg mi célja ennek a gyermekes habozásnak? A jeremiádjaimra csak kétféle választ adhat: *igen-t*, vagy *nem-et*, a hogy saját maga jónak látja. De se *igen-t*, se *nem-et*, — bocsánat, így csak a primadonnák viselkednek a bölcsészek, a jogászok és a gyógyszerészeti hallgatók iránt. Gondolja meg, hogy miképp bánik velem három év óta! Ősszel azzal biztat, hogy Abbáziában mond feleletet, télen a májusi napokkal vigasztal, májusban pedig nagy kegyesen azzal a reménnyel bocsát el, hogy a fürdőn végképpen határoz. Három tavasz, három nyár, három tél mult el — és én még mindig ott tartok, a hol ismeret-ségünk elején. Meg fogja engedni, hogy van némi okom a panaszra, — mert fájdalom, rég kinőttem abból a korból, mikor az ember egy kék szalaggal megelégszik. Mi a szándéka? Mit határozott? Mondja meg őszintén. Ha úgy kívánja: meg fogom csókolni a kis kezét és ezentul épp úgy köszöntöm, mint a többi barátnőjét, a ki a zsurjain megfordul. Ha pedig azt hiszi, hogy nem lenne nagyon unalmas velem együtt csavarogni az egész életen keresztül, hát holnap elmegyek az anyakönyvvezetőhöz. De vagy az egyiket, vagy a másikat, ha kérnem szabad, — mert a várótermet már alaposan meguntam.

Szalayné kissé melankólikusan nézett az idegesen kipirult fiatal emberre, aztán szelid gunyolódással kérdezte.

— A szerelmi vallomásoknál most ez a tónus van divatban?

— Csodálja, hogy nem vagyok türelmes! — szólott Talján gyerekes érzékenységgel. — Hiszen annyira szeretem, hogy már szinte magam előtt is szégyellem...

A szép asszony rózsás arczáról eltűnt a gunyolódó mosolygás, okos, aczélosan kék szemét megindulva szögezte Taljánra s most már ő is gyöngéden szólalt meg:

— Mit akar tudni? Azt, hogy a szerelmét viszonozom-e?

— Persze, hogy azt.

Az özvegy lehunyta a szemét és remegő hangon susogta:

— Talján... hát nem látja... nem érzi?

A mérnök dobogó szívvvel kapott a Szalayné keze után, de a szép asszony kissé szomoruan intett neki.

— Várjon, még nem mondtam el a többit. Szeretem... ez bizonyos... de ez nem minden... Hiszen három évvel ezelőtt épp úgy szerettem, mint ma. Akarja tudni, hogy miért haboztam eddig a válasszal? Nem szeszély volt, nem kegyetlenség, mint maga gondolja. Tartozom azzal, hogy a viselkedésemet megmagyarázzam. Hallgasson hát meg, mielőtt ítéletet alkotna...

A fiatal ember égő szeme lázasan tapadt a szép asszony alakjára, melyet egy drágaköves öv

még karcsubbá, kívánatosabbá tett, Szalayné pedig kissé álmodozva folytatta:

— Talján, ne kaczagjon ki, én azt hiszem, hogy nincsen is igazi boldogság. A boldogság csak a gyerekek képzelődése, a remény és a visszaemlékezés ad zománczot a multnak és a jövőnek. A jelen szürke és köznapi és minden csak akkor lesz poétikussá, ha már elmúlt, vagy még csupán a fantáziánkban él. Mikor kisbaba-koromban báránymimikrában feküdtem, sokat beszéltek nekem egy aranyhaju báburól, melyet a felgyógyulásom napján kapni fogok. Lázálomban mindig csak ezt a bábút láttam és boldogan szoritottam magamhoz a kicsi vánkost, mert az aranyhaju herczegkisasszonyt láttam benne. Mindennap a bábú gondolatával aludtam el és a bábú gondolatával ébredtem. Egyszer aztán fölgyógyultam a betegségemből és a kékszemű tündért csakugyan elhozták. Teljes huszonnégy óráig boldog voltam, de aztán? — aztán unalmasnak találtam a viaszkisasszonyt, a ki mindig üveges mosolylyal nézett rám. Nem örültem többé neki, nem szerettem, nem dédelgettem. Egy napon azonban a bábuval baj történt: valami rossz cseléd ellopta. Édesanyám szörnyű haragra lobbant, az én szememet pedig elfutották a könnyek. Mily szépnek láttam megint a hűtelen herczegkisasszonyt! Még tizenéves koromban is Beatrice-báburól beszéltem és ma is azt hiszem, hogy az volt a legkedvesebb jószágom. Pedig akkor, ha őszinte akarok lenni... A bábú csak addig volt szép, a mig reményked-

tem benne és csak azután, hogy a lompos Borcsa elvitte. Amig megvolt, nem vettem rá egy jó pillantást. És lássa, én azt hiszem, hogy minden földi dologgal csak úgy vagyunk, mint az én bársonyruhas Beatrice-emmel...

— Ugy beszél, mint egy északnémet filozofus, — vetette közbe Talján kissé keserűen.

A szép asszony elgondolkodva folytatta:

— Szalay egy margitszigeti majálison kért meg... Körülöttünk édes fenyőillat lebegett a tavaszias éjszakában... Ugy éreztem, hogy mindennek fenyőillata van és az élet is olyan csillagosan bájos, mint a margitszigeti éjszaka. Menyasszonykoromban elégedett és boldog voltam, mert úgy éreztem, hogy igazán szeretem őt. Mit vártam a jövőtől! Milyen szépnek láttam mindent! Azt hittem, hogy egy örökkétartó mesevilág borul rám. És lássa, mikor az oltártó eljöttem és Velence misztikus csöndjében kóboroltunk, voltak perczek — miért ne vallanám meg? — mikor a boldogságom is köznapinak tetszett. Más voltam-e, mint a többi öthetes asszony? A jó Isten tudja. Én némi-lykor mindent oly szürkének találtam: a képtárt, a pinczéreket, a liftes embert, az esőt, a lagunákat... És később se volt soha egy pillanatom, mikor zavartalanul boldog lettem volna. Igazi boldogság! Hol van az? Házasságom idején ellágyulva gondoltam vissza a kékszemű Beatrice-ra, mert úgy rémlett, hogy csak ő vele voltam igazán boldog. És később, mikor a szegény Miska mind-

örökre egyedül hagyott, magányosságomban nem a szürke órákra gondoltam többé, hanem a Margitsziget csillagsugaras éjszakájára. És úgy rémlett, hogy egész házaskorom olyan illatos volt, mint az a leánykori majális. Ma is azt hiszem, hogy Velenzében voltam a legboldogabb. Pedig akkor, ha őszinte akarnék lenni... És így van, hogy nem hiszek többé a boldogságban. A boldogság csak gyermekeknek való mese; egy hazug álom a múltból vagy a jövőből. Néha úgy rémlik, hogy boldogok leszünk valamikor, néha azt hiszszük, hogy régente boldogok voltunk. De az a perc, a mikor meg tudjuk fogni a boldogságot, egész a sirunkig nem érkezik el...

A szép asszony könnyes szemmel nézett a mindinkább leszálló alkonyatba, s halkán, szomoruán susogta:

— Ezért félek attól a perctől, a mikor egészen a magáé leszek. Elérem-e azt a boldogságot, a miről annyi idő óta álmodom?. Vagy megint a mindennapi élet szürke prózája lesz-e a sorsom? Ha tudnám, Talján, ha tudnám, ha bizonyosan tudnám..

A fiatal ember kezére támasztotta a fejét, s csöndesen mormolta:

— Engem épp oly kevéssé szeret, mint Miskát, vagy a gyermekkori bábuját. Ha szeretne, nem kételkednék a jövőben. Mert egyedül a szerelem az a csoda, a mi a tűnő perczen is boldoggá tesz bennünket...

A MAMA TALÁLKÁJA.

I.

A májusi ájtatosságok hetében volt, egy csütörtök délután, Nógrádyné misére ment a ferencziek templomába — páter Ignác prédikált, a híres térítő — s a lányok, névszerint Zsófi és Margit, egyedül maradtak otthon a Lipót-utczai lakásban. Zsófi, a ki e héten a konyhai inspekciót végezte, épp a habos torta maradványait rakta el, — közben Beniczkyné Bajza Lenke egy regényét olvasta — Margit pedig félkézzel próbál-gatta odabenn a Varázsgyűrű gavotte-ját. A zongorázás azonban hirtelen félbeszakadt, s az ebédlő ajtajából egy kipirult leányfej tekintgetett a kinyitott spájz felé. Margit volt, törökös kreton bluzban, kontyában azzal a finom gyöngyház fésűvel, melyet édes anyja véletlenül künn felejtett. Margit, a ki fölöttébb izgatottnak látszott, óvatosan átkiáltott Zsófihoz.

— Pszt !

— Mit akarsz ? — szólott daczosan Zsófi, a

ki éppen annál a fejezetnél tartott, a melyben az olajbarna goelette-kapitány a halvány grófnőt megszökteti a kolostorból.

— Pszt, ne lármázz, hanem jőjj ide. Olyat mutatok, hogy a szemed-szád is eláll bele.

Zsófi fájdalmas tekintettel vett bucsut egy pillanatra a goelette parancsnokától, a spájzot sietve becsukta, s türelmetlenül követte titkolóz óhugát a világos ebédlőbe.

— Mit mutatsz? kérdezte kíváncsian.

Margit még egyszer meggyőződött a felől, hogy az ebédlő ajtaja gondosan be van csukva, a mutató ujját rejtélyesen az ajkához érintette, aztán olyan hangon, a mely csak a nápolyi sbirrek közt szokásos, szólott az ámuló Zsófihoz:

— Olvasd el gyorsan ezt a levelet!

A török bluzból egy összegyűrt czédula került napvilágra és a czédulából Zsófi nagy szivdobogások közt olvasta ki a következő sorokat:

„Négy órakor okvetlen várom a Ferencziek templomában, a hol mise közben akadálytalanul beszélgethetünk. Ugy-e nem várat hiába? Kis ujjait egyenként százezerszer csókolja —

L.“

— Nos? — kérdezte Margit sápadtan, mikor Zsófi a levelet végig olvasta.

Zsófi azonban nem felelt a kérdésre, hanem égő arczával kíváncsian közelebb hajolt titokzatosan mosolygó testvéréhez.

— Neked írták? kérdezte kissé irigykedve.

— Óh, még mit nem gondolsz! Az *L.* itt annyit jelent, hogy: *Lajos*. Remélem, tudod, hogy micsoda *Lajosról* van szó?

— Talán Ács *Lajosról*?

— Persze, hogy róla.

— És kinek írta Ács *Lajos* ezt a levelet?

— Hát kinek írta volna? Nem nekem, sőt nem is neked, hanem az édes mamának...

— Az édes mamának? — ismételte az együgyü *Zsófi* megdöbbenve.

— Természetes. A levelet itt találtam a toilette-tükör fiókjában. Mama csavarta bele véletlenül a fodorító vasat, mikor délután a ferencziekhez sietett. Ha az összefüggést ebből se érted, akkor sajnállak...

— Csak nem gondolod, hogy...

— Azt gondolom, hogy az édes mama találkára ment délután a ferencziek templomába...

Zsófi megdöbbenve bámult egy darabig a levélre, de aztán átszellemült arczczal fordult a kipirult *Margithoz*.

— Azt hiszed, hogy csakugyan a mamának írta?

— Persze, hogy neki! Kinek írhatta volna másnak? Egyébként is régi dolog, hogy Ács ur a mamának udvarol.

— Ez már igaz, — szólott *Zsófi* pozitív meggyőződéssel.

Egy darabig mind a ketten hallgattak, végre *Margit* gondolkodva így szólott:

— Érdekes levél, mi?

— Meghiszem, — mondta Zsófi a nyelvével csettintve.

— Egyébként, ha igazságosak akarunk lenni, beismerhetjük, hogy Ács urnak jó izlése van. Kevés olyan szép asszonyt ismerek, mint a mama...

— De vajjon tetszik-e ő is mamának?

— Nem igen hiszem. Mi szép van Ács uron? Apa százszor különb férfi, mint ő. Legalább én, ha a mamának lennék, nem sokat törődném a levelével.

— Én sem, — mondta Zsófi és lelkesedve megcsókolta a trumeaun álló arczképet, mely Nógrády urat még vőlegény korából ábrázolta.

A két leány ismételten elolvasta az Ács ur levelét és Margitnak később különös ötlete támadt.

— Mi lenne, ha mi is elmennénk a misére?

— A ferencziek templomába?

— Persze. Szép szerivel megakadályoznók a mama találkáját.

Zsófi becsöngette a szobalányt, de Mari, meghallván, hogy a kisasszonyok távozni készülnek, aggodalmasan csóválta a szőke fejét.

— Nagy baj lesz, mert a nagyságos asszony komolyan megharagszik. Zsófi kisasszonyt nem viszik el a táncpróbára, Margit kisasszony pedig előre is lemondhat a holnapi ebédéről.

— Akkor ezennel bucsut veszek a táncz-próbától, — szavalta a komolyabb Zsófi.

— És én szívesen koplalok huszonnégy órát! — folytatta a jóétvágyu Margit.

II.

Nógrádyné két felnőtt kisasszony édes mamája volt, de azért csak a jelen év januárjában töltötte be harminczharmadik életévét. Tizennyolcz éves korában ment férjhez a komoly Nógrády János-hoz és husz éves korában már két rózsásarczu, eleven babával játszogatótt a hófehér téli dél-utánokon. Zsófi még alig mult tizennégy esztendő, Margit február elején ünnepelte tizenharmadik születése napját. Tizenhárom évvel ezelőtt a szeszélyes gólya mindörökre bucsut vett a Nógrády háztól és a fiatal asszony, a ki nem igen járt élénkebb társaságokba, jóformán azzal töltötte el élete virágkorát, hogy a butorait gondozta és kicsike leányait tanitgatta a Pósa bácsi gyermekverseire. Így történt, hogy harminczkét éves korában szomorú gondolata támadt; rájött, hogy minden komolyabb tartalom nélkül töltötte el gyönyörű ifjuságát.

Ács urnak tehát mindössze csak néhány csekélységre volt szüksége; két rózsa, egy gyöngyvirágbokréta, két kiló Kugler-cukor, három Bourget fejezet teljesen meggyőzte Nógrádynét arról, hogy az udvarlója tökéletesen megérti őt. De mivel alapjában becsületes és komoly asszony volt, a légy-

ottot sürgető esdekléseket többnyire e szavakkal intézte el:

— Ha önt tizenöt évvel ezelőtt megismertem volna, most talán én is tudnám, hogy hol terem a boldogság...

— És így? — kérdezte Ács ur kíváncsian.

— Így a nélkül halok meg, hogy valaha megtudnám...

Ács ur, a kit tapasztalatai arra tanítottak, hogy a boldogtalan asszonyok néha e távoli határidő előtt is hajlandók megismerni a boldogságot, nem igen mondott le az ostromról s legutóbb, mint a főntebbi levélből látnivaló, a jó Isten Kossuth Lajos-utczai házát szemelte ki a találkozás színhelyéül.

— Eljöttem, — mondotta Nógrádyné, miután az oltári szentség előtt térdet hajtott.

— Vártam, — suttogta Ács ur.

Ignác atya ekkor csodaszép beszédet mondott — az afrikai törzsfőnököket is sirásra fakasztotta volna a prédikációval — de a jó jezsuitának aligha volt sok része abban, hogy a szőke Nógrádyné égő arczczal hallgatta a nagybőjti szentbeszédet.

— Minden élő lénynek joga van ahhoz, hogy a boldogság felé törekedjék. Ehhez a féregnek is joga van, — ki vehetné rossz néven, hogy az eszes ember is a földi boldogságért viaskodik? A ki a házasságban nem találta meg a szerelmet, csak jogával él, mikor a házasságon kívül törekszik arra, hogy a szerelmet föltalálja...

— És a lelkiismeret?

— A lelkiismeretet, — szólott Ács ur — csak a leányiskolák harmadik b) osztályának találta ki Pestalozzi vagy Zsengery Samu.

Nógrádyné fájdalmas szívvvel tekintett a Szüzanya képe felé s a minisztráns gyerek e pillanatban megrázta a templomi csöngetyüt. A kis ezüstharang vigan csilingelt — és csilingelt még valami a szép szőke asszony háta mögött: két kávészinkabátos kis leány üde, virágfakasztó kaczagása. Zsófi és Margit hangosan elnevette magát és Zsófi bátran így szólott:

— Jó napot, kis mamám!

Nógrádyné megdöbbenve tekintett hátra, a hol két rózsásarczu siheder állt a czilinderes urak és a bukétás asszonyok között; a Szüzanya mosolygott, őket látva — és vén, remegőkezű kol-dusok megifjodva szemlélték őket. És a szép asszony kissé haragosan kérdezte:

— Hogy kerültök ide?

— Virágot rendeltünk a tánczpróbára, — mondotta Zsófi.

— Megsürgettük az apa új karosszékét, — szólott Margit.

— És mivel éppen errefelé jöttünk...

— Azt gondoltuk...

— Hogy téged is hazaviszünk magunkkal, kis mamám!

Nógrádyné könyezve tekintett a leányokra, a Szüzanya pedig, feje körül tündöklő glóriával,

mintha így szólott volna nevetve a gyermekekhez :

— Így, így — csak hazudjatok drágáim — minden hazugságért ezer áldás szálljon arany-szőke fejetekre...

Odakünn ragyogó napsugár csillogott a belváros háztetőin és Zsófi és Margit vidáman trécselve karoltak világszép mamájukba. És Nógrádyné, az ő boldogtalan szívével, úgy érezte, hogy még sohasem lebegett fölötte tisztább harmonia, mint e tavaszi délután.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

AZ ŐRNAGY FELESÉGE.

Máthé urnak a vasárnap délutáni dominózáson kívül főképp egyetlen szenvedélye volt: hogy szerető családjának vacsora után meséket mondjon. Mikor a cseléd az asztalt leszedte, s Máthéné asszony elővette a subládból a huszonöt év óta készülő harisnyaszárat, Máthé ur szerető pillantást vetett gyermekeire, s föllebbentette a sűrű fátyolt, mely multját és ifjuságát eltakarta. Regényes történeteket mondott el azokból az időkből, a mikor ő még a szegszárdi iskolában ejtette bámulatba a tanítókat, mikor később havi huszonöt forintból jogászkodott a budapesti egyetemen, s mikor egy hideg téli napon végre abbahagyta a diploma után való hajszát, hogy a minisztérium számvevő hivatalában dolgozzék tovább az életért és a kenyérért. Multjának apró eseményeit oly csillogó, oly romantikus köntösbe öltöztette, hogy a gyermekek szájtátva hallgatták, s utóbb reggelig is édesapjuk kalandos ifjuságáról álmodtak... Ez a mesélgetés úgy hozzátartozott a Máthéék napi mulatságához, hogy ama ritka estén, a mikor

a családfőt valami rendkívüli alkalom elszólította a családi tűzhelytől, a gyermekek már nyolcz óra után lefeküdtek. Ilyenkor az unalom és a rossz kedv felhői lebegtek az ebédlőszoba asztala fölött...

Nem tulzok, a mikor azt állitom, hogy ember még alig birt valaha oly népszerűséggel, a milyennel Bauer Gida a Máthé-család e mindennapi mulatságaiban dicsekedhetett...

Ki volt Bauer Gida? És mit keresett e nyárs-polgári környezetben? Földi anyától származott-e, avagy csupán a játszó képzelődés adott neki életet és alakot? A nyájas olvasó bizonyára szívesen veszi, ha az oknyomozó történet csillogó sugarai-val világítom meg a titokzatos férfiú alakját.

Egy novemberi estén történt, két vagy három évvel ezelőtt, hogy a Máthé-család, szokása szerint, jókedvűen körülülte a vacsorázó asztalt. Odakünn csuf őszi eső hullott. Máthéné előszedte a harisnyaszárat, Máthé papa derült arczczal pipára gyujtott. A gyermekek várakozó pillantást vetettek apjukra, a családfő pedig tünődve meredt maga elé, hogy bemohosult emlékei közt keresgéljen... Sokáig nézte a plafondot és a szoba falát, de — csodák-csodája! — semmi se jutott az eszébe. Épp aznap történt, hogy az egyébként szelid Máthéné a goromba szakácsnéját arczulütötte. Az esemény nagy szenzációt keltett a gyermekek közt, a szakácsné még mindig csöndesen zokogott a konyhában, és Máthéné, a ki felindulását már nagyon megbánta, teát küldött ki a vérig sértett leány-

nak. Így történt, hogy László, a Máthé-család trónörököse, ily különös szavakkal törte meg az általános hallgatást:

— Apa, te még soha se ütöttél pofon valakit?

Máthé ur, a ki mindeddig hasztalan keresgélt alkalmas téma után, a szavakra elégtelen bólintott.

— Huszonnyolcz évvel ezelőtt pofonütöttem egy henczegő fiatal embert... Ugy ütöttem pofon, hogy két doktor mosta föl az ájulásából... Csöpp hija volt, hogy holtan nem bukott az asztal alá...

A gyerekek arcán öröm és boldogság tükröződött, aztán kórusban kiáltották az apjuk felé:

— Ki volt az a fiatal ember?

— Bauer Gida, — válaszolta Máthé ur szerényen.

A jó isten tudja, hogy jutott ez a név az eszébe, — hiszen Bauer Gidát, egykori szegszárdi iskolatársát, harmincz, vagy harminczöt év óta nem látta. A vörös Bauer Gida egykor mellette ült az iskolában, de a hatvanas évek végén, mikor Máthé fölkerült az egyetemre, a szomszédját mindörökre elveszítette. Mi lett belőle? Él-e még, vagy egy csöndes vidéki temető hantjai alatt nyugszik? Máthé urnak mindezen dolgok felől sejtelve se volt. Csak önkéntelenül, szinte gépiesen mondta ki most az elhalványult iskolatárs nevét, a kire több, mint egy negyedszázad óta nem gondolt. Épp így mondhatta volna Berend Ivánt, vagy a

Fatia Negrát, — a gyermekek előtt velük is csak ily hatást ért volna el...

— És miért ütötted pofon Bauer Gidát? kérdezte a szőke Laczi izgatottan.

Máthé ur rágyújtott a pipára, egy pillanatig kedvtelve hallgatta, a mint az eső a szoba ablakát verdesi, aztán egyszerűen így szólott:

— Az őrnagy miatt. Vagyis helyesebben: az őrnagy felesége miatt. Bauer Gida megsértett egy nőt, — ezt pedig én, mint gentleman, nem türhettem el...

— Hogy sértette meg Bauer Gida az őrnagy feleségét? kérdezték megint kórusban a gyerekek.

— A dolog egy kicsiny budai korcsmában történt, valamelyik szép juliusi estén, a mikor a vendégek odakünn vacsoráztak a fák alatt. Én együtt ültem Bauer Gidával és néhány más barátommal, mikor az őrnagy a feleségével együtt úgy tiz óra körül belépett a korcsmába. Az őrnagy szép szál ember volt, szőke, sugár, dáiás férfi, az őrnagyné ideális szép asszony, olyan, a minőnek a regényhősnőket képzeljük. Mindnyájan gyönyörködve néztük, a mig a pinczér oda nem jött az étlappal. Én, ha jól emlékszem, vetreczét rendeltem, Bauer Gida pedig tengerész rostélyost kért őzmódra. A pinczér utóbb odament az őrnagyék asztalához, s mindnyájan hallottuk, hogy a szép őrnagyné is tengerész rostélyost kért őzmódra. A pinczér kiment a konyhába, de pár percz mulva azzal a hirrel jött vissza, hogy

a tengerész rostélyosból őzmódra csak egy adag van. Mivel Bauer Gida előbb rendelte a rostélyost, mint az őrnagyné, a pinczér őt kérdezte meg, hogy mit csináljon? Azt hittük, hogy udvarias lesz az őrnagyné iránt, de Bauer Gida nevetetlenül kijelentette, hogy a tengerész rostélyosról semmi szín alatt nem mond le. A szép asszony gunyosan felénk pillantott, bennem pedig ficzánkolni kezdett a gentleman-vér. Mikor Bauer Gida ujólag azt mondta, hogy ragaszkodik a rostélyoshoz, egyszerűen felálltam, és arczulütöttem . . .

— A rostélyos miatt? — kérdezték a gyerekek megdöbbenve.

— Persze. Az igaz gentleman sohase türheti el, hogy egy nőt a jelenlétében megsértsenek, Később Bauer Gida lovagias elégtételt kért tőlem, — és zsebkendővégről lőttünk egymásra néhány-szor. Én egy golyót kaptam a ballábamba, de Bauer Gidának levágtam a balfülét. . .

— A pisztolylyal vágta le? — szóltak a gyerekek csodálkozva.

— Azt mondtam, hogy levágtam? Ugy akartam mondani, hogy lelöttem a balfülét. . . A szerencsétlen több, mint két hónapig lebegett élet és halál között. . .

Máthé papa erre megitta a teáját, a gyerekek pedig egész éjjel a Bauer Gida véres füléről álmodtak. És a naptól kezdve a szegény Bauer Gida árnyéka állandóan ott lebegett a családi asztal fölött. . .

— Apa, meséld el a Bauer Gidát! — mondták hízelve a gyerekek, ha Máthé ur olykor tűnődve fujta egy pillanatig a pipája füstjét.

Az iskolában henczegve beszéltek Bauer Gidáról, a kit lassanként épp úgy ismert minden tanuló, mint az osztálytanárt, vagy a fali táblát. A cseléd, mosogatás közben, néha könyvet ejtett a szerencsétlen Bauer Gida esetén, Máthéné pedig asszonybarátnőivel csevegve, sokszor szomoruan felsóhajtott:

— Az uram jó ember, de kissé ideges, hirtelen haragu. Egyszer úgy ütött arcza egy Bauer Gida nevű embert, hogy két orvos se birta felmosni. És csak azért, mert egy idegen nőt megsértett...

Máthé ur később már hetenkint elmesélte a híres vendéglősi jelenetet, újabb és újabb vonásokkal színezve ki a Bauer Gida alakját. És a vörös ember lassankint épp oly népszerű tagja lett a családnak, mint a Máthéné hófehér édes apja, a kihez a gyerekek vasárnaponként ellátogattak...

* * *

Valamelyik délben — épp ebédhez akartak ülni — kopogtatás hallatszott a szoba ajtaján, s egy torzomborz öreg ur lépett be, a ki pár pillanatig állva maradt a küszöbön. Az ismeretlen barátságosan nézett szét a család tagjai közt, aztán nyájasan megszólalt:

— Itt lakik Máthé János?

— Én vagyok, szólott Máthé ur, a helyéből fölállva.

Az idegen mosolyogva bólintott, aztán kezét a Máthé-papa vállára tette.

— Nem ismersz? kérdezte.

— Nincs szerencsém, válaszolt a családfő, a míg a gyerekek kíváncsi ábrázattal vették körül az ismeretlen öreg urat.

— Persze, persze, — mondta az idegen jókedvűen, — a kegyetlen idő engem is csak úgy megtépett, mint téged, megrokkant vén fiut. Pedig valaha, a szegszárdi iskolában... Teringettét, erőltessd meg hát kissé a memóriádat! No, nem megy, nem megy, látom, hogy hiába töröd a kobakodat. Hát én vagyok Bauer Gida, az egykori szomszédod ..

E szavakra megdöbbenő jelenet következett; a gyerekek vihogva lökdösték egymást, Máthéné leroskadt a hintaszékbe, Máthé papa pedig sápadtan dőlt az asztalnak. És ijedten, izgatottan motyogta:

— Jérum... Bauer Gida... a gyemekkori pajtásom... Ez aztán a váratlan meglepetés! Legalább is harmincz éve, hogy nem láttalak...

— Harmincz? — kaczagott Bauer Gida jóízűen... Negyvennél is több, öregem, negyvennél is... Hiszen ötvenkilenczben volt, hogy a szegszárdi iskolát kivégeztük...

Máthéné utóbb felocsudott az ijedtségéből, s a váratlan vendéget barátságosan ebédre hívta.

A gyerekek ezalatt kisompolyogtak a konyhába, s a cselédet ragyogó szemmel félre hívták.

— Julcsa — mondták titkolózva, — Julcsa, ez az az ember, a kit apa valamikor pofonütött...

Az ebéd minden nagyobb baj nélkül véget ért, bár a gyerekek néha fuldokló kaczagás rohamokba törtek ki... A hus fölött László hangosan így szólt az édes anyjához:

— Miért nincs ma tengerész rostélyos, őzmódra?

Mire Béla, a kisebbik fiu, ártatlan arczczal megkérdezte a vendéget:

— Bácsi, maga nem szereti a tengerész rostélyost?

— Nem én, fiacskám, sohase hallottam ilyen ételről... Nálunk, faluhelyen, nem ismerik az efajta czifraságot...

Mikor a kávé behozták, Máthé papa zavartan tuszkolta kifelé a gyereket, azzal a kifogással, hogy készülődjenek az iskolába. De László ekkor eléggülten kijelentette, hogy csütörtök délután nem nyitják föl az iskolát. Egy pillanatig ijesztő csönd volt, míg a bátor Béla egyszerre meg nem szólalt:

— Emlékszik még a bácsi arra a pofonra, a mit az édes apámtól kapott egyszer?

— Mit mondasz, fiacskám? — kérdezte Bauer Gida csodálkozva.

De pillantása e perczben a halálsápadt Máthéra esett, a szegény, kompromittált apára, a kinek egész családfői tekintélye koczkán forgott, s a ki re-

megve, szinte kétségbeesetten nyomogatta az asztal alatt a lábait. És a jó Bauer Gida, bár egy szót se értett az egész dologból, jámborul lehajtotta a fejét :

— Hogy emlékszem-e? Persze, hogy emlékszem! Olyan pofon volt, de olyan pofon, mint a pinty. Azt mondom nektek fiuk, hogy koloszszális pofon volt...

— És tudja még, hogy miért kapta? folytatta most nekibátorodva László is.

Bauer Gida zavartan nézett fiatalkori barátjára, a ki szemlesütve dadogta :

— Tudod, az őrnagyot gondolják... az őrnagy feleségét... a ki a budai korcsmában akkor este tengerész rostélyost kért... Elmondtam nekik, mert nem hagytak békén, a míg el nem mondtam...

A vendég bámulva tekintett egy ideig a szerencsétlen Máthé papára, a kinek még a fogai is összeverődtek zavarában. Aztán szeliden, mosolyogva, hogy a házigazda majdnem elsülyedt szégyenletében, kezével végigsimitva a László selymes haját, a jó Bauer Gida nyájasan bólintott :

— Igaz... no persze, hogy persze... a budai korcsmában... az őrnagy felesége miatt... Azt mondom nektek fiuk, hogy most is emlékszem arra a pofonra... Életemben már meglehetősen sok pofont kaptam, de ilyet, becsületemre, még soha...

A SZAKASZJEGY.

E sorok szerény íróját a minap az a megtisztelés érte, hogy a villamos kocsi utasainak egyik része herczegnek, a másik része bolondnak nézte. A nézetkülönbségnek megvolt a maga oka. Mert napjainkban valóban csak ritkán történik, hogy az egyszerű utas ezüstforintot adjon egy szakaszjegyért, s mikor a kalauz a kezébe akarja adni a visszajáró kilenczvennégy krajczárt, meghatottan ezt rebegje:

— Csak tartsa meg!

E sorok szerény íróját azonban úgy az egyik, mint a másik rész alaposan félreismerte. A gavallérságnak megvolt a maga oka. S mint-hogy a felnőtteknek való erkölcsös olvasmányok amugy is ritkaságok irodalmunkban, szívesen leírom az egyforintos szakaszjegy történetét, kedvére és örömére mindazoknak, a kik az erények iránt érdeklődnek.

* * *

Az a tiroli majoros, a ki a nyolczvanas évek elején tejesboltot nyitott a Dohány-utca elején, bizonyára nem értekezett Szarvas Gáborral,

mikor kis üzlete fölé ezt a büszke fölirást iratta: *Polgári tejede*. Az elnevezés botrányosan neolog volt, de a tej, a mit a boltban mértek, annál jobb. Mi, a legifjabb Magyarország — a kik akkoriban Herodotoszsal és a logaritmusos táblákkal vesződtünk — pompásan meghonosodtunk a kétöles boltocskában: délután ott duskálkodtunk a kitünő *malter*-ben — így hívták a bőven megczukrozott tejfölös turót — és esténként is bizony nem egyszer úgy éltünk, mint Gessner és a Vajda Péter pásztorlányai: a tejből és sajtból álló vacsora mellett szidtuk a dőzsölő gazdagokat... És mi tagadás, mégis boldog és feledhetlen idők voltak azok; a térfogat, a mit agyunk veleje átfogott, sokkal kisebb volt, mint a mi manapság környékez bennünket, de ezt a kis területet a mi gazdag lelkünk népesítette meg ragyogó álomalakokkal. És a kis bolt cigarettafüstös levegőjében irodalmi fantazmagóriák gomolyogtak; törhetetlenül hittünk a jövőben, a mikor szülővárosunk polgármestere remegő deputáció élén nyújtja át a nemzeti-szalagos babérkoszorut és ő, a karcsu és aczél-szemű leány, a büszkeségtől pirulva rejti el szép fejét poétája viharedzett kebelére... Ostobaságokat beszéltünk, de oh, mily édes ostobaságokat. Kíváncsian találgattuk, vajjon Szana Tamás szintén rothadt almát szagol-e, a mikor íróasztalánál dolgozik és az Akadémia kapujában szivdobogva köszöntöttük az érdeemes veteránokat, a kik a Petőfi-társaság üléséről lejöttek... „Mi lenne, ha

egyszer Bodon József megszólítana?“ kérdeztük egymástól izgatottan. És titokban valamennyien úgy képzeltük, hogy a szavunk elállna az ijedtségtől, ha ez a világraszóló esemény megtörténnék...

Ilyenféle álmokat szövögettünk a kis tejboltban, míg Tej Ede, a tiroli majoros, közömbösen járt a jégszekrény és az aludttejes üvegek között s néha el-eltűnt a czifrafüggönyös benyilóban, a hol a polgári lakását berendezte. A Tej Ede nem volt törvényes név; mi kereszteltük őt el így a neolog cégértábla után, mely a bolt fölött fityegett. Tej Ede — ez a név lassankint így megörögződött a beszélgetésünkben, mintha az ampezzovölgyi káplán adta volna a szent keresztségben a kis majorosfiúnak... Ő maga is megszokta és értett belőle; s mikor alkonyodván, így kiáltottunk: „Tej ur, fizetni?“ álmosan, unottan topogott oda a vörösabroszos asztalhoz, mintha a világ legtermészetesebb dolgát mondtuk volna...

Igy történt egy deczemberi estén is, pár nappal a karácsonyi szünet előtt, mikor gondolatban már mindnyájan otthon jártunk a havas vidéki városkában, a melynek valamelyik piaczi emeletén egy kék szemű szép leány törülgeti reggelenként a kredenczeket... Hideg volt, sötétség, a fiuk nyujtózkodva készülődtek haza (ámbár a hónaposszoba ripszgarniturája között is vaczogott a fogunk) és én átkiáltottam a majoroshoz a benyilóba:

— Tej ur fizetni!

— Tizenolcz grojczér! — mondta Tej Ede, a ki szomoru és közömbös volt, mint rendesen.

Áadtam neki a két tizkrajczáros pénzdarabot — több vagyont se égen se földön nem mondhattam a magaménak, — Tej Ede visszaadott két grojczert, de aztán álmosan megvizsgálta az egyik hatost.

— Ollé, — mondta hunyorgatva — ollé, ez a hatos nem ér egy fityinget...

Megdöbbenve tekintettem a hatosra s jószágos egek, mily borzasztó látvány tárult eléem: a nyomorult hatos valóban lyukas volt... A szivverésem elállt, a szavam elakadt, mert jól tudtam, hogy a fiuknak sincs mindössze egy hatosnyi vagyonuk... Mit tegyek, mi lesz velem? Hátha Tej Ede itt fogja a kabátomat? Hátha szégyenszemre rendőrt is hivat? Egy darabig hangtalanul meredtem az ominózus hatosra, aztán megtörve dadogtam:

— Nem tudtam... nem is gondoltam... és most nincs több pénzem ennél a hatosnál... De holnap kérem... ha addig várna... holnap bizonyosan meghozom...

Tej Ede száfrányszőke bajusza alól most gyöngé mosolygás csillant ki és a szigorú majoros bizonyos jóindulattal motyogta:

— Kruczifixum, mindjárt itt fogom a kalapját... De nem... vigye csak... hanem holnap itt legyen a nyolcz grojczér...

A pénzpiacz szomorú helyzete másnap megátolt abban, hogy tartozásomat kifizessem, harmadnap pedig — ez már deczember huszadikán volt — hazautaztam a dunántúli hóbuczkák közé... És ekkor történt,¹ hogy egy teljes éven át ottmaradtam a veszprémi vár bástyái alatt; és a szülői ház melegében csak havas álomként gondoltam vissza a komor Tej Edére, a hónapos-szoba ripszgarniturájára, az egyetemi könyvtár puha gummiszőnyegére és a gázlámpák csillogó lángjaira... Mire a következő évben visszajöttem Budapestre, a tejesbolt eltűnt a világból; a Dohány-utca elején egy összetöpörödött hegyi gnóm árult mindenféle festékeket... Mi lett a szótalan Tej Edéből? Meghalt-e vagy visszatért az Ampezzovölgybe? A festékes gnóm csufolódva a szemem közé nevetett, mikor a hatos felől beszéltem neki...

* * *

Ennek most éppen tizenhat esztendeje és én szégyenkezve vallom be, hogy mind ez idő óta nem gondoltam többé a Tej Ede hatosára. Az ember hálátlan állat és elfelejti azokat, a kik egyszer jót tettek vele... És mégis egy váratlan találkozás megint emlékembe idézte a dohány-utczai tejesboltot és a szőke, hallgatag Tej Edét, a kinek tizenhat évvel ezelőtt adósa maradtam...

Villámos vasuton mentem a nyugati pályaudvar felé és a kalauz szavára gépiesen tekintet-

tem föl az ujságból, a hol egy francia tárczát olvastam. A kalauz közömbösen nyujtotta felém a sárga szakaszjegyet, de én majdnem elnémultam az ijedtségtől; az ezüstgalléros kék bluzból a Tej Ede sáfrányszőke haja, sápadt arcza, álmos vizsinü szeme meredt rám a közuti kocsiban...

— Szakaszjegyet? — kérdezte Tej Ede még egyszer.

— Igenis szakaszjegyet, — feleltem bizonytalanul és éreztem, hogy belesápadok a rémületbe...

Mi történt velem? Hirtelen úgy rémlett, hogy még mindig a ripszgarnituras hónaposszobában lakom, a jólfütött egyetemi könyvtárba járok délutánonként és sóvár szemmel lesem Bodon Józsefet, mikor a Petőfi Társaság üléséről lefelé jön... Ugy rémlett, hogy most az algebrát meg a Herodotosz tájmondásait tanulom és ősz fürtjeim csak kegyetlen álom... Mintha összezsugorodtam és kicsinyinyé lettem volna megint, mint hajdanta, mikor a tejesboltban vacsoráltunk. És dideregve vártam, hogy a Tej Ede egyszerre csak így fog szólni hozzám:

— Ollé, rossz fiu, ollé, miért nem hoztad meg a nyolcz grojczert, a mivel tartozol...

A kocsi elején egy rendőr állt, a ki úgy tetszett, gyanakodva engem fixirozott... És az utasok is mintha engem vizsgáltak volna és a kocsivezető is, a ki a megállóhelynél visszanezett... És va-

lami gonosz képzelődés azt az érzést plántálta belém, hogy a Tej Ede most így fog szólani a rendőrhöz :

— Hé biztos ur, hallja csak, csipje meg ezt az urat, a ki nyolcz grojczeremmel tartozik...

Tej Ede azonban, a kit a sors ilyen előkelő állásba helyezett, aligha gondolt ilyen dolgokra, mert közömbösen a bőrtáskájába tette az ezüstforintosomat és komoly készülődéseket tett arra, hogy kilenczvennégy krajczárt visszaadjon... De én, a szemérmes bűnös, félénken földre sütöttem a szememet és restelkedve így szóltam Tej Edéhez :

— Csak tartsa meg !

A kocsivezető bámulva nézett rám, az utasok kíváncsian suttoztak, mert bizonyosnak látszott, hogy vagy nábob vagyok, vagy bolond. Pedig egyik se voltam, csak gyermekké lettem újra, naiv, együgyű, becsületes és álmodozó gyermekké. S bár utam egész a pályaházig vitt volna — zavaromban a legelső megállóhelynél leugrottam, még pedig a kocsitra nyíló tilos részen. És akkor láttam a pénz misztikus hatalmát ; a rendőr nem irta föl a nevemet, hanem udvariasan szalutált. Mert ő föltétlenül nábobnak nézett.

PIHENŐ.

Budapest, május közepén.

Kedves, szigorú, kérlelhetetlen és haragos Jóltevőm! Igen tisztelt Professzor ur! A menybéli hatalmak aligha örülnek annyira egy megtérő léleknek, a hogy Maga, szeretett jóltevőm, a mai levelemnek örülni fog. Mert miként a biblia oly találóan mondja, a mag nem hullott a kősziklára, a bölcs tanácsok, ime, megtermették gyümölcseit s az élvezethajhászó, engedetlen, rossz asszony, a ki az idegorvosok tapasztalatait nem egy értékes fejezettel gazdagította, ma hajnalban — pont négy óra huszonhat perczkor — (akkor kerültünk ugyanis haza a tennisz-klub svábhegyi kirándulásáról) szentül megfogadta, hogy egy időre minden világi mulatságnak búcsút mond s négy teljes hónapot vagyis pontban százhusz napot, a pihenésnek, az elmélkedésnek, szóval szegény idegei restaurálásának fog szentelni. Emlékszik arra a komor téli délutánra, a mikor a rendelő-szobájában szigorú arczczol végigkopogtatott, a fejét aggodalmasan megcsóválta, több ízben érthetetlen szavakat

mormogott, hogy végül aztán kimondja a megfölbbezhetetlen ítéletet:

— Ha ennek a léha életnek hamarosan bucsut nem mond, az ura nemsokára abba a szerencsés helyzetbe jut, hogy másodizben is nász-
utra indulhat.

Emlékszik rá, hogy akkor meglehetősen el-
sápadtam (még csak az kellene, hogy Sanyi valami idegen perszonát hurczoljon végig a genuai tengerparton), de azután makranczos gyermek módjára folytattam tovább haszontalan életmódot. Egy társaságból a másikba, zsur, színház, bál, vendéglő, korcsolyapálya, — igazán magam is éreztem, hogy ennek aligha lehet jó vége. Ma reggel négy óra huszonhat perczkor aztán egyszerre csak élénken elképzeltem azt a jelenetet, mikor Sanyi majd valami ostoba fiatal leánynyal fog felülni a déli vasut külön kupéjába — s a kép annyira borzalmasnak tetszett, hogy hirtelen, mintegy varázsütésre, kijózanodtam. Nem, nem, csak azért se fogok meghalni! A mai napot egészen a függönyök leszedésének és a szőnyegek elcsomagolásának szenteltem, a szobalányomat naftalinért küldtem a városba s ha a jó Isten is úgy akarja, a hogy én, hát két hét múlva megszököm Budapestről. Még pedig nem ám valami lármás, divatos fürdőbe, hanem valahova az erdélyi hegyek közé, vagy a Balaton egy eldugott falujába, a hol reggeltől estig az édes nyugalomnak, a jótékony elmélkedésnek élhetek.

Kedves, haragos jóltevőm, Isten vele! Meglássa, hogy négy hónap múlva milyen nehezen fog ráismerni arra a piros-pozsgás teremtésre, a ki magának ezt a félbolond levelet írja.

A sirig (vagyis még legalább negyvenöt esztendeig) az öné

*Partichné,
született Filzessy Sári.*

* * *

Hárságy-Füred, junius végén.

Imádott tanár ur! Drága, egyetlen jóltevőm! Három hét óta itt vagyok a hárságyfüredi Piroskanyaralóban, melynek ablakai egy beláthatatlan rengetegre nyílnak, míg a terrász előtt égővörös fuxiák és sárga bársonyviolák nyílnak. Milymás itt az élet, mint abban a forró katlanban, melyet az idealisták szeretett hazánk szívének mondanak! Szinte érzem, a mint a friss életerő lassankint visszatér a tagjaimba s a hogy újra jókedvű, egészséges és ruganyos leszek. Áldja meg a jó Isten, a miért annyira megijesztett s a miért ideküldött a nagy Természet ölére, a hol még igazi fák és igazi madarak vannak. Igazán nem tudom, hogy mi lett volna belőlem, ha azt az eszeveszett életet tovább is folytatni találok.

Tudom, hogy kíváncsi az itteni életmódomra, hát leirom az egész napi programmomat. Reggel

hétkor vagy félnyolczkor már talpon vagyok (Budapestben csak tíz felé keltem) s körülbelül kilencz óra, a mire a délelőtti toillettemmel, úgy a hogy, szerencsésen elkészülök. (A hízolgők azt mondják, hogy én vagyok a legkarcsubb asszony, pedig délelőtt nem is füzöm magam valami nagyon.) Reggeli után nagy rajban vonulunk ki a tennispályához, tizenegy felé végigpletykázzuk az összes ismerős nyaralókat, ebéd után pedig rendes kártyapártink van a kávéház terrasán, a hol ötíg-félhatig is ütjük az angént és a pikétet. Öt után átöltözködünk az esplanade-i sétához (akkor már, mi tagadás, tisztességesen befüzöm magam) s a kedvünkre udvaroltatunk magunknak azokkal a csinos fiukkal, a kiket jó szerencsénk az oldalunkra rendel. Tréfa, futkosás, egy egy újabb tennispárti, esetleg egy csónakkirándulás a szomszédos füzfaszigetre, — szóval észre se vesszük, hogy derekasan bealkonyodott s itt az ideje, hogy a vendéglői asztalunkat elfoglaljuk. A vacsora jóformán éjfélig eltart, akkor pedig csapatostól bevonulunk a gyógyterembe, a hol minden másodnap két-három órán át tánczolunk. Mire hazakerünk, már friss hajnali szellő lengedez s a keleti ég alját biboros arany önti végig...

Mit szól mindehez, doktorok mintaképe? Ugy-e nyilvánvaló, hogy aczélos idegekkel térek haza, hiszen ez az áldott pihenés a haldoklót is meggyógyítaná! Milyen más ez az élet, mint az átkozott fővárosi hajsza, a mely nyolcz hónapon

át minden idegszálunkat felborzolja! Legközelebb megint irok magának egy hosszú levelet, addig pedig hálás szívvvel üdvözlí

engedelmes paciense
Partichné, Füzessy Sári.

* * *

Hárságy-Füred, augusztus elején.

Kedves Doktorkám! Megigértém magának, hogy legközelebb irok, de, fájdalom, csak most válthatom be a szavamat, mert négy héten át ugyszólván annyi időm sem akadt, hogy egy tisztességes levelet megír hassak. A Gondviselés bizonyára meg fog áldani bennünket, a miért a szegény árvák javára oly önzetlenül buzgólkodtunk, de hogy az áldásra tisztességesen rá is szolgálunk, azt becsületszavamra állíthatom...

Az árvaház itt van a szomszédos hegyoldalban, ötven és egynehány évvel ezelőtt alapította egy remeteéletű öreg szent: János püspök, az áldott emlékezetű emberbarát. A kézzubonyos kis árváknak igen jó dolguk volt mindezideig a jótékony intézetben, de mivel az égi hatalmak aljas gazembereket is helyeztek változatosság okáért e földi siralomvölgybe, hát a János-árvaházban is akadt egy becsstelen lélek, a ki a kicsi-kék pénzét világi hívságokra fordította. Vagyis magyarán kimondva: sikkasztott és megszökött. Az árvák talán ebéd és vacsora nélkül maradtak

volna, ha szerencsére itt nem vagyunk mi, bájos földi angyalok (a hogy a helyi ujság nevezett bennünket) s egyhangu lelkesedéssel el nem határozzuk, hogy jótékony bazárral egybekötött velen-czei éjszakát rendezünk a meglopott kicsikék javára...

Négy hete annak, hogy a legelső idea fölmerült s jó lélekkel állithatom, hogy e négy hét óta ugyszólván szünet nélkül terveztünk és dolgoztunk. Napjában két-három tanácskozás, küldöttségek, bizottságok, írásbeli munkák, koldulás a jótékony bazár számára, értekezés az alispánnal, a tűzoltósággal, az uri családokkal, a tánczosokkal, a budapesti boltosokkal, titkos konferenciák a női szabó műhelyében, az erdei tisztás kiszemelése, a hol a fiatalság tánczolni fog, a sátrak, a görögtűz, a cigány: elhiheti, hogy még most is kábul bele a fejem, ha a multság előzményeire visszagondolok. És talán nem kell mondanom, hogy a közbizalom abban a szerény és igénytelen asszonykában összpontosult, a ki magának, doktorkám, ezt a hebe-hurgya levelet írja. Az árvák barátai, a kik budapesti szereplésemet ismerik, a fejükbe vették, hogy csak általam érhetnek el igazi sikert s a legutolsó rakéta megrendelését se intézték el az én legmagasabb hozzájárulásom nélkül. Képzelteri, hogy az ilyen föladat nem gyerekjáték, mert a közbizalom utóvégre se bolondság. És büszkén állithatom, hogy fáradságomat siker is koronázta, mert a multság kerek hét-

százhuszonhat forintot jövedelmezett s így a költségek levonása után — mindössze hatszáznegyvenkét forint ötven krajczárt adtunk ki — még több, mint nyolczvanhárom forint maradt meg a szerencsétlen árváknak...

Nem tagadom, hogy a sok munka kissé megviselte a szervezetemet s a szupécsárdás után, a mit az erdő tisztásán tánczoltam, néhány gyanus piros csöppet fedeztem föl valahogy a zsebkendőmön... De nem baj, huszonnégy óra alatt kialszom magamat s legalább a keblem mélyén azt a boldog tudatot hordhatom, hogy az árvákon és elhagyottakon segitettem...

E pillanatban sokkal fáradtabb vagyok, sem-hogy magával, drága Doktorkám, tovább is cseveghetnék s azért elégedjék meg e pár szívből jövő szóval: A viszontlátásig!

Őszinte, bár kissé fáradt barátnője,

Partichné.

* * *

Budapest, szeptember elején.

Igen tisztelt Tanár ur! Több mint egy hete, hogy itthon vagyok, de mostanáig nem adhattam életjelt magamról, mert hazajövetelem óta mind-egyre a lázzal küzködöm. A jó Isten tudja, hogy mi lesz velem: érzem, hogy még betegebb vagyok, mint a mikor elmentem. A nyári pihenés tehát nem használt semmit: a csönd, a nyugalom, a

balzsamos Természet nem tudta szegény idegeimet meggyógyítani? Kiben bizzam, ha ez az utolsó reményem is hiábavalónak bizonyult? Kérem: látogasson meg minél előbb s mentsen meg attól, hogy egy haszontalan teremtés az urammal szemérmetlenül nászutra menjen. Jőjjön, türelmetlenül várja

haldokló barátnője
Partichné.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NYÁRI VEDLÉS.

Mari.

Mari, a téli hónapok alatt, reggel hat órakor ébred. Akkor ébred, mikor a szigoru *nagysága* odabenn megnyomja a villámos csengetyü gombját. Mari ekkor hirtelen rendbeszedi magát és fél-hét táján már kihallatszik az ur szobájából az unalmas fűrészelés zaja, melylyel a parkettot keféli. Hét után reggelizik, nyolcz felé pedig megkezdődik a gályarabság: Mari ágyak, szekrények, kredenczek és trumeauk alá buvik, akaratos por-szemeket hajszol, a Goethe, Shakspere, Pompadour asszony és a busuló juhász szeméből kitörli az odaüledett poratomokat, s déli egyig, mikor a tisztogatás nagynehezen véget ér, még annyi ideje sincs, hogy Weber urra, a villámos vasuti társaság csinos ellenőrére gondoljon. Egykor ebéd, később komoly munka a rendetlen ebédlőben, majd ablaksurolás, előszoba, five o' clock thee-re való felszolgálás, vacsora, — szóval Mari csak jóval tiz után jut végre ahhoz, hogy a cselédszobába visszavonuljon, s a szerelem álmainak és reményeinek áldozzon.

E rabszolga-életnek jó időre vége szakad június közepén, mikor ő nagysága, orvosai tanácsára, a magyar tenger virágos partjain folytatja áldatlan küzdelmét a porszemekkel. A Mari pozíciója ekkor lényegesen megjavul; az egész lakásnak korlátlan urnőjévé lesz, a ki azon a czimen, hogy a nagyságos urat kiszolgálja, a Szemirámisz királyné kényelmét szerzi meg magának a rekkenő nyári hónapokra. A nagyságos ur, a ki télen kilencz órakor pontosan odahaza volt, most négy óratájt szokott megtérni elárvult családi tűzhelye mellé, még pedig igen különös körülmények közt; a nagyságos ur ugyanis megzenésített mennyiségtani problémákkal foglalkozik. Mennyiségtani problémákkal? Ugy van, oh barátságos olvasó. A nagyságos ur hajnali négy óra tájt, míg Mari szellős reggeli pongyolában, ajtót nyit neki, az állatvilággal kombinált mennyiségtan rejtelmeibe mélyed el; ekkép szól:

— Egy czicza, két czicza, száz czicza haj!

Mari, a ki közben szerencsésen felnyitotta az előszoba ajtaját, rendesen e különös szavakkal válaszol:

— Mindjárt a kezére ütök a nagyságos urnak!

Természetes, hogy a nagyságos ur csak tizenkettő táján ébred, de Mari, a ki elvileg a koránkelés barátja, már délelőtt tizenegykor vagy féltizenkettőkor ott ül a nagysága toalett-tükre előtt. Később felhozza ebédjét a kis korcsmából, majd tényleg kiszolgálja a nagyságos urat, a

kit a déli harangszó csakugyan talpra állit. A pszichologus eközben furcsa megkülönböztetéseket tehetne a téli és a nyári Mari között; míg a téli Mari minden mondatába udvariasan levegyitette a „kezét csókolom“ kifejezést, a nyári Mari ilyenformán beszél az ő tünnyán öltözködő gazdájához :

— Jól kinézett a nagyságos ur ma reggel...

— No iszen lenne hadd el hadd, ha a nagysága megtudná...

— Maradhasson a nagyságos ur, mert nem jövök be többet...

A nagyságos ur, miután a kredenczről uj gallért, a zongoráról uj kezelőt, a trumeauról pedig másik nyakkendőt vett volna, végre távozik a lakásból. Mari egyedül marad. Ezt úgy kell érteni, hogy csak délután öt óráig marad egyedül, mert öt óra a hivatalos kezdete a Mari népszerű nyári zsurjainak. Hét felé Mari tisztogatni kezd; ez abból áll, hogy a hálószoza ablakát felnyitja, a vánkosoakat pedig némileg elrendezi a nagyságos ur ágyában. És az üldözött porszemek, a melyeket most végre senkise bánt, örületes diadalmi kánkánt lejtének az ágy alatt és a szoza sarkában...

Sándor.

Sándor egy kis kerti korcsma pinczére, a ki télen egy városi étteremben hordja a rizslevest és a borjuvesést. Az időben őt a legnagyobb megfigyelők sem vádolhatnák tréfálkozó hajlamokkal;

Sándor oly komoly, ünnepies és pedáns, mint egy meteorológiai intézet zivatarosztálya. A nyár azonban belőle is más férfit csinál; borjuvesést hétszám sem kér a konyhában, hanem mindegyre olyan raffinált ételeken töri a fejét, melyek a katzenjammeres emberek gyöngé gyomrát restaurálni képesek. A kis kerti korcsma ugyanis a *Csak a másét* című nyári szalmaözvegy-társaság gyülekező helye. Az elnevezés onnan ered, hogy a társaság tagjai, a nyári hónapok ideje alatt, a más emberek lányaival és feleségeivel rokonszenveznek. Sándor ez idő alatt nemcsak főlszolgáló pinczér, hanem megbecsülésre érdemes *maitre de plaisir* is; ő tökéletesen tisztában van azzal, hogy az orfeumok piéce de resistance-ai hány órakor kezdődnek, hogy az énekes kisasszonyoknak kik a rendes barátai, viszont kik azok, a kik a csekélyebb ajándékokat is szívesen fogadják az elárvult férjektől. Sándor a Budapesten maradt hölgyek genealógiai viszonyait majdnem tökéletesen ismeri; s a kis leveleket, jó borral való reményében, szívesen átadja azoknak a hölgyeknek, a kik a budapesti körutak ablakredőnyei mögött nyaralnak júliusban és augusztusban is. És Sándor e mellett előzékeny jó barát; ha a kerti korcsmában magános hölgyek vacsoráznak, ő csiptetve sugja vállalkozó szalmaözvegyei fülébe:

— Hm, mit gondol a nagyságos ur? Csinos fruska, pedig az édesapja tábornok volt a 99-es tűzéreknél.

Goysinger ur.

A levélhordó, a kit Goysinger urnak hívnak, egy vidám és sörkedvelő szakáll-ember, a ki husz év óta bizonyos előszeretettel hordja a negyven centiméter hosszú Loreley-szakált. Télen ő is a komoly kenyérkeresők soraiba tartozik; szóval udvariassággal viszi emeletről-emeletre a postai szállitmányokat: az árjegyzéket, az ügyvédi felszólításokat, a rokoni szívek forró ömlengéseit, az alkalmatlankodók együgyű irkafirkáit... Goy-singer ur ilyenkor pedáns hivatalnok, a ki leg-feljebb a menyecskés fejű Marinak mond néhány tréfát vagy csintalanságot... Juniustól kezdve azonban Goysinger ur is mássá lesz; délfelé, mikor a nagyságos ur éppen a vörösszalagos bajuszkötővel nézegeti magát az előszoba tükrében, kedveskedő bókolással nyújtja át a törvényes szerelmi levelet: a fürdőző *nagysága* mindennapi levelét, mely a kis balatoni fürdő apró eseményeit regéli el az ő elhagyott muczuskájának... Goy-singer ur hivatalos megbízásának ez azonban a lényegtelenebb része; a törvényes levél átnyújtása után ő ravasz mosolylyal szedi elő duzzadt csomag-jából a balkézről való episztolákat: a rózsaszínű, világoskék, heliotrop és narancssárga leveleket, melyek az ylang-ylang, a pacsuli, sőt a zeller exotikus illatát lopják az előszoba naftalin-áram-latai közé... Drága és édes levélkék, a melyek vigasztalan küzdelmet folytatnak a czopfoskodó

ortografiájával ; boritékjukon efajta felírások olvas-
hatók :

„Tekinntetes

Horvád lázló

irjon édes mielőb

terézkörutt 29-ig szám al.“

Goysinger ur, a ki a törvényes leveleket illő tisztelettel nyújtja át, a színes boritékok átadásakor néha gyöngéden a hasára legyint Horvád lázló-nak, néha az ajtóból tréfásan megfenyegeti a bajuszkötős, fütyörésző szalmaözvegyet... És nem ritkaság, hogy az ádámcsutkáját is kedélyesen megcsiklandozza, e rejtelmes szavak kíséretében :

— Kucz-kucz-kucz-kucz...

A házmester.

János, a gránátos-termetű házmester, a ki télen egy keresztes pók sunyiságával őrködik az egész udvar fegyelme fölött, a ki tiz óra után a poroló szobalányokat majdcsaknem testi fenytékben részelteti, a kinek láttára hideglázás roham fogja el az ószereket és a sipladásokat, lágy-szivü és nyájas postillon d'amourrá vedlik a nyári hónapok melegében... Mikor a nagyságos urat hajnaltájban bebocsátja, János különös töredékeket suttog :

— Hat órakor kereste a nagyságos urat...

— Gigerli kalapja volt és sötétkék nyári ruhája...

— Azt mondta, hogy a hátulsó lépcsőn bocsás-sam föl...

— Teringettét, meghiszem! Olyan fekete szeme volt, mint az éjszaka...

János, e titkári szolgálatok fejében, most állandóan kis bockokat sziv és a nagyságos ur tavalyi ruháiban jár. Reggelenként pedig abból a három csillagos Martell cognac-ból iszogat, melyet a nagyságos ur ajándékozott neki.

A nagyságos ur.

Az általános vedlés csak őt magát, a szegény nagyságos urat nem érinti. Ő most is épp oly szolid, koránfekvő, szorgalmas, mértéktartó és magábavonult, mint deczemberben és januárban. A levelekből, melyeket a fürdőző nagyságos asz-szonyhoz intéz, ez csalhatatlanul kitetszik.

NÉGYES.

— Farsangi szinmű. —

SZEMÉLYEK:

Ferenczy Gedeon.

Szabó Sárika, a tánczosnője.

Egy kopasz ur.

Egy katonalízt.

A rendező.

A colonne összes hölgyei.

Történik a négyes hatodik figurája közben.

Második négyes. A párok a hatodik figurát tánczolják, a mamák elégedett mosolylyal bóbiskolnak. A nagy, ötvenágu csillár körül a parfume édes felhői gomolyognak. A katonabanda egy fülbe-mászó négyest játszik. Mindenkinek jó kedve van, a lányok kibomlott frufrukkal lebegnek ide-oda a parketten. A tánczosok még az imént lefolyt szupé-csárdás mámoros hangulatát érzik. A virágok már kissé hervadnak, s a vörös szegfűk kimerülve borulnak az asszonyok fekete selyemderekára.

A rendező: Hölgyek egygyel előbbre!

Ferenczy: (*A tánczosnőjéhez*) Isten önnel... a végzet elszakít öntől tiz perczre!... Gondoljon rám... s gondoljon azokra a szavakra, melyeket az imént a fülébe sugtam...

Szabó Sárika: El fogja felejtteni, a mit mon-dott... annyi szép asszony kezét szoritja meg a

következő tíz perczen... Jesszus, miket fog nekik mondani!...

Ferenczy: Semmit se fogok mondani... nem érdekel más, mint maga... *(Megszorítja a Sárika kezét. A hölgyek egygyel előbbre lépnek.)*

Kardos ügyvédné: *(A Ferenczy karján)* Nem jött el ugy-e a zsuromra?

Ferenczy: Nem... és sohasem is fogok elmenni...

Kardosné: Miért?

Ferenczy: Még kérdi?... A puska körül nem járnak égő fáklyával... különösen, ha a puska por száraz...

Kardosné: Gyönyörű hasonlatai vannak... de az ember nem igen tudja, hogy mit gondol... *(Hölgyek egygyel előbbre.)*

Ferenczy: *(Karjára fűzi a szőke Benthe Klárit)* Elolvasta, a miket a regényben aláhúztam?

Klári: *(Ijedten)* Vigyázzon... meghallják... *(Sugva)* A negyedik fejezetben én is aláhúztam egy mondatot...

Ferenczy: Mit húzott alá?

Klári: *(Folyton sugva)* Jót... meg lesz elégedve... Ha holnap kijön a jégre, visszakapja a regényét. *(Hölgyek egygyel előbbre.)*

Vilonyayné: *(A Ferenczy karján)* Láttá?

Ferenczy: Mit?

Vilonyayné: Ágh a szupé közben megcsókolta a Kardosné vállát...

Ferenczy: Ne kísértsen... Ne szuggeráljon

ötleteket... mert bizony Isten nem állok jót magamról.

Vilonyayné: (A legyezőjével a kezére csap)
Szemtelen! *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Vass Elza: (A Ferenczy karján) Rendőröket fogok küldeni az emlékkönyvemért.

Ferenczy: Az akrosztikon nem tréfadolog. Ismertem férfiakat, a kik a szívük vérével irtak egy-egy sikerült akrosztikont.

Elza: A szive vérével is megirhatta volna harmadfél hónap alatt...

Ferenczy: Ne tréfáljon... Sirva fogja olvasni az akrosztikonomat... Ez lesz a legszebb akrosztikon, mely földi ember agyvelejében született. *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Teichwald századosné: (A Ferenczy karján. Fojtott hangon) Ha nem küldi vissza a leveleimet, mindent elmondok a férjemnek...

Ferenczy: Annál jobb... Legalább egyikünk halva marad a csatatéren...

Teichwaldné: Ferenczy... Legyen esze!

Ferenczy: Nincs eszem... nem is akarom, hogy legyen... minden eszes embert ki kellene végeztetni egy nap alatt... Az igaz szerelem csak az együgyűek szívében születhetik meg...

Teichwaldné: Szamár!

Ferenczy: Lássa, ez már más beszéd! *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Blumenfeld ezredorvosné: (A Ferenczy karján) Fü... van itt meleg!...

Ferenczy: (Ábrándosan) Boldog Blumenfeld . . .

Blumenfeldné: Mi baja az urammal?

Ferenczy: A sors egy ostoba gazember. . . Blumenfeld már a földön a paradicsomba került, míg én. . . (Elhatározással) Le fogom szurni Blumenfeldet!

Blumenfeldné: Inkább egy fagyaltot hozna! (Hölgyek egygyel előbbre).

Ferenczy: (Karján a kenderszőke Német Zsófikával, a ki mindeddig petrezselymet árult. Halkan dudol, a nélkül, hogy egy szót szólana). Juhé. . . juhé. . . im chambre séparée. . . (Hölgyek egygyel előbbre).

Bojtorjánné: (A Ferenczy karján) Inkább csárdást huznának. . . Szólhatna a bandának, hogy csárdást huzzon. . .

Ferenczy: Emlékszem olyan időkre, mikor nem gyűlölte így a második négyeseket. . .

Bojtorjánné: Nyomorult. . . és még van bátorsága, hogy az eszembe juttassa! . . .

Ferenczy: Hallgasson. . . az egész életemet megmérgezte. . .

Bojtorjánné: (Nevetve) Szerencsére találtam némi kárpótlást. . .

Ferenczy: (Sötéten) Én csak odalenn fogok kárpótlást találni!

Bojtorjánné: Igen, odalenn a sörcsarnokban! (Hölgyek egygyel előbbre).

Szántó Terka: (A Ferenczy karján) Most

nem szabadul meg... Leiratta-e a cigánynyal a magyar nótát?

Ferenczy: (Akadozva) Igen... azaz, hogy tegnap hiába kerestem... de holnap... holnapra szentül ígérem, hogy...

Terka: (Szemrehányólag) Hát illik ez?... Ennyire megfélekedezni arról, a mit *nekem* megígért... az első és egyetlen kérésemet... Ferenczy, úgy félek, hogy magának a komoly dolgokban sem lehet föltétlenül hinni...

Ferenczy: (A szemébe néz) Terka... édes Terka... ne beszéljen így... nem szabad, hogy így beszéljen... *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Dr. Dezsőné: (A Ferenczy karján) Képzelve, az uramat elhívták... állítólag beteghez hívták, de tőle kitelik, hogy a sörcsarnokba hivatta magát...

Ferenczy: Ha magának volnék, tudnám, hogy mit csinálnék...

Dr. Dezsőné: (Naivul) Mit?

Ferenczy: A legelső jóra való férfinak megszoritanám a kezét... a többi aztán magától jönne...

Dr. Dezsőné: (Megszorítja a kezét. Hölgyek egygyel előbbre).

Csopakhyné: (A főispánné) Hallom, hogy házasodik, Ferenczy!...

Ferenczy: Én... Ugyan hol hallott ilyet méltóságos asszonyom?...

Csopakhyné: Mindenki beszéli...

Ferenczy: (Szentimentális arccal) Nem, soha-

sem fogok megházasodni... Egy elérhetlen csillagba vagyok szerelmes, mely utját egy más bolygóéhoz kötötte... *(Szomorúan)* Isten önnel méltóságos asszony... *(Megindultan el)*.

(A hátralevő hölgyek sorjában elvonulnak a Ferenczy karján. Tíz perc múlva a Szabó Sárka gavallérja szerencsésen visszaérkezik a táncosnőjéhez.)

Ferenczy: (Nagyot sohajt) Végre . . . Ugy tetszett, mintha egy örökkévalóságon át nélkülöztem volna...

Sárka: (Kaczéran) Végigudvarolta az összes szép asszonyokat... Azt hiszem, arról is megfedkezett, hogy a világon vagyok...

Ferenczy: Bár meg tudnék róla feledkezni!

Sárka: (Hirtelen elkomolyodik) Ferenczy... nem szabad tréfálnia... Ha hiszek magának, mindent kockára teszek... Ne jusson eszébe, hogy egy báli csevegés miatt dulja föl az életemet és boldogságomat...

Ferenczy: (Halkan) Hát szeret?

Sárka: (Becsületesen a szemébe néz) Szeretem Ferenczy... őszintén s igazán szeretem... Ha akarja...

Ferenczy: (Elérzékenyülve) Édes, jó Sárkám...

Sárka: Gondolja meg, a mit mond! Ha csupán unalomból vagy szórakozásból hiteti el velem, hogy szeret, nagyot, igen nagyot vétkezik...

Ferenczy: Istenem, hogy képzel ilyesmit...

Sárka : Hát igazán . . . hát boldogtalannak érezné magát, ha a másé lennék?

Ferenczy : Azt hiszem, nem tudnám túlélni . . .

Sárka : Apa holnap jó meg a pusztáról . . . még holnap mindent elmondok neki . . . Ő bele fog egyezni abba, hogy a felesége legyenek . . . és akkor is a felesége lennék, ha nem egyezne bele.

Ferenczy : Édes kis cicim . . . (*Titokban megcsókolja a kezét. Magában:*) A pusztá maga négyezer hold . . . (*Sárikához*). És a mama?

Sárka : (*Sugárzó arczzal*) Oh, az anyácskám azt akarja, a mit én!

Rendező : Compliment!

(*A katonabanda elhallgat és a cigányzene csárdásba fog. Ferenczy kipirulva viszi a táncosnőjét a pódium elé.*)

Egy kopasz ur : (*Komolyan*) Haj . . . haj . . . Hajhajhaj!

Egy katonatiszt : Tyuhaj!

Ferenczy : (*Beszámíthatatlan gesztusokkal*) Sohase halunk meg!

Sárka : (*Behunyja a szemét*) Szeret . . . szeret . . . Csak sohase ébrednék föl ebből az álomból!

(FÜGGÖNY.)

MARÓTH HŐSTETTE.

I.

A perronon két férfi sétált föl meg alá: egy délczeg magatartásu, deresedő öreg ur, s egy frissen borotvált, ruganyos fiatalember. Az öreg ur belekarolt a fiatalba, s nagyon jókedvűnek és beszédnek látszott.

— Mikor ér a vonatod Aradra? kérdezte a fiataltól az étterem előtt.

— Egy óra huszonhat perczkor, kedves bácsi, mondta a kérdezett kissé mélabúsan.

— Nagyon helyes. Kettőkor megebédelsz, s ebéd után fölkeresed a vén Szilassyt a kaszinóban. Szépen bevárod, a míg a kártyapartiját befejezi s aztán vele együtt hazamégy, hogy a családnál tisztelkedj. El van végezve, hogy a szülők egyedül hagynak Ellácskával, — a többi, remélem, már a te dolgod. Én csak annyit mondok, hogy ne kerülj többé a szemem elé, ha az eljegyzésedet meg nem tartod.

— Hátha én nem kellek Ella kisasszonynak? szólott a fiatalember aggódva.

— Teringettét, csak van benned annyi virtus, hogy egy tizennyolczesztendő gyereket magadba bolondítsz? Szilassyék tudják, hogy miért jössz, s a mint mondtam, szívesen fogadnak a vejükül. Egy szép leány és százezer forintnyi hozomány, — ezért úgy hiszem, érdemes ötödfél óráig ülni a gyorsvonat kupéjában.

— A pénzzel nem sokat törődném, ha a leány meg nem tetszett volna... De be kell ismer-nem, hogy a kis Ella igazán ennivaló teremtés...

— Szóltál valaha neki arról, hogy feleségül szeretnéd venni?

— Soha! Mindössze háromszor tánczoltam vele a farsangon és egyszer végigudvaroltam mellette a Koronaherczeg-utczát... A következő napon, legnagyobb fájdalommal, hazautaztak...

A kalauz föltárta a kupé ajtaját, mire a fiatal ember összecsókolózott a nagybátyjával és gyorsan fölugrott a kocsi lépcsőjére. Mikor a vasut már indulóban volt, az öreg ur lihegve a kocsi után szaladt.

— Elfeledtem mondani, hogy okvetetlen kártyázzál az öreg Szilassyval és veszits el nála készakarva vagy három forintot. Ezzel aztán tökéletesen megnyered...

A háztüznéző legény behuzódott a kupé sarkába és mialatt vagy negyven-ötven cigarettát végig szívott, többször hangosan elnevette magát. Oly furcsa volt, hogy ő most a jövőendő házi tüzhelye érdekében rázatja magát öt óra hosszat

a vasuti kocsiban! Szörnyen igyekezett, hogy élete e fordulópontjára komoly lélekkel gondoljon, de a kaczagás csiklandozta a torkát: ő mint nyárs-polgár, mint egy kaczerkódó kis perszóna hitese férje! „Uristen, megjön-e akkorra az eszem?” kérdezte magában aggódva. A dolog nagyon kétségbeejtő lett volna, ha a kocsi ablakán túl, a repülő telegráfpóznák mentén, a tavasziasan zöldülő rónaságok fölött hirtelen meg nem jelenik egy szőke leányarcz, széles, vörösszalagos szalma-kalappal, úgy, a hogy első ízben látta valami tátrai fürdőben. Kissé szeleburdi formájú, de bájos kép volt s Maróth — így hívták a jövő-dőbeli férjet — végre is megnyugodott a sors végzésében...

A programm úgy folyt le, a hogy az öreg Maróth megállapította: a házasulandó legény megbédelt a Fehér Keresztben, ebéd után fölsietett a kaszinóba s mivel Szilassy épp egy kilenczvenes partit csinált, ragyogó kedvben találta leendő apósát. Jó másfél óra hosszat gibiczelt neki, s négy után karonfogva mentek el a Szabadság-téren fekvő Szilassy-házba.

— Tulajdonképpen micsoda jó szél hozott ide, kedves öcsém, Aradra? — kérdezte képmutató arczczal az öreg ember.

Maróth szemtelen hazugsággal felelt:

— Reggel dolgom van a törvényszéknél s gondoltam, hogy előbb jövök félnappal. Így legalább meglátogathatom a kedves ismerőseimet is.

— Az asszonyok nézni fognak, ha betoppanunk...

A fiatal ur jókedvűen bólogatott, miközben a lelke mélyén cinikusan ezt gondolta:

— A vén svihák mily nyugodt ábrázattal affektál! Már két nap óta tisztában van vele, hogy miért jövök, sőt azt is tudja, hogy én jól tudom, hogy ő mindent tud. Hiába, az egész élet csak komédia!

Az asszonyok a meglepetés sikoltásaival fogadták budapesti ismerőseit, s Szilassyné kissé ijedten mutatott a szőke Ellára, a ki egy ujdonatuj, czukorhabból készült háziruhát viselt.

— Jé, de ilyen váratlan vendég! Legalább üzent volna, hogy Ella valami tisztességes ruhát kapott volna magára. De így, a gazdasszonykodó pongyolájában...

Maróth, a ki tisztában volt azzal, hogy a kis ártatlant két óra hosszat öltöztették, hódolattal kezét csókolt a mamának, s nemes meggyőződéssel így szólott:

— Higyje meg, nagyságos asszonyom, hogy a házipongyola a legszebb női ruha! Šzebb, mint a báli toalett selyemuszálya...

Később az asszonyoknak is elhazudta a törvényszékről szóló mesét, megozsonnázott abból, a mi véletlenül a ház körül akadt (Jézusom, hogy éppen ma mindenünkből kifogytunk!) s elmesélte Szilassyéknak a legujabb budapesti pletykákat. Egy rövidebb szünet alkalmával Szilassyné így szólott a férjéhez:

— Igaz is, a bérlője itt volt az iratokkal... Az egész csomót elzártam odabenn a szekrénybe...

— Most mondja! kiáltott föl Szilassy meglepetve. Már két nap óta várom a ravasz kópét...

Az asszony kiment, hogy az irásokat kiadja, Szilassy pedig elborult homlokkal követte. Oly világos volt a távozás célzata, hogy Maróth majdnem hangosan elnevette magát.

— Magunkra hagynak bennünket, hogy a jövetelem célját bevalljam... Képelem, hogy affektál mindjárt a kis Gretchen! Pedig bizonyos vagyok benne, hogy a tükörből készült a mai jelenetre...

Pár pillanatnyi csönd állott be, s Maróth épp bele akart kezdeni a mondókájába, mikor Ella hirtelen megszólalt. Oly váratlan dolgot mondott, hogy a fiatal urnak szinte elállott a lélekzete.

— Maróth, — susogta elpirulva, — én tudom, hogy maga nem a törvényszék miatt jött Aradra. Hiába is tagadja, mindent tudok. Anyuska tegnap őszintén elmondta, hogy miért jön.

— Hát miért? kérdezte Maróth kíváncsian.

— Azért, hogy a kezemet megkérje. Ez már két hónap óta kicsinált dolog, apa már levelezett is abban a tárgyban a bácsijával...

A Maróth szeme hálásan megcsillant.

— Édes Ellácska, — mondta, — köszönöm, hogy ilyen őszinte hozzám. Boldog vagyok, hogy

nem affektál, mint a többiek, s hogy nem játszsza velem szemben a tudatlan libácskát. Nos, hát igaz, azért jöttem, hogy feleségül kérjem...

Gyöngéden nyult a kis leány keze után, de Ella visszahuzta az ujjait. És szomoruan, sirásra görbülő ajkakkal susogta:

— Maróth, legyen jószivü és ne kérje meg a kezemet... Bizony isten megöl, ha feleségül vesz...

— Mit mond?

— Azt mondom, hogy nem tudnék jó felesége lenni... Mindaketten boldogtalanok lennénk Maróth és maga megátkozná azt a perczet, a mikor a bácsijára hallgatott...

— De hát miért lennénk boldogtalanok?

— Azért, mert nem szeretem és inkább még ma este meghalok, semhogy szerelem nélkül férjhezmenjek...

Maróth kissé együgyűen nézett maga elé, de aztán keserűen bólogatni kezdett.

— Nem az a baj, hogy engem nem szeret Ellácska, hanem az, hogy mást szeret, még pedig nagyon szeret. Ne is tagadja, mert most már egészen bizonyos vagyok benne...

A leány tiltakozva rázta meg szőke fejét, de a következő pillanatban forró könnyek peregtek le kipirult arcán.

— Igaza van, minek is tagadnám, mást szeretek... És maga oly jó, hogy megért engem és a segítségemre lesz...

— Hát ki az, a kit szeret? kérdezte Maróth bánatosan.

Ella lesütötte a szemét.

— Takács ur, mondta égő arczczal.

— És kicsoda-micsoda az a Takács ur?

— Gyógyszerészsegéd a Szent-Borbálához czimzett patikában. De mivel szegény fiu és nincs annyi pénze, hogy patikát vegyen, hát apa hallani se akar róla, hogy a felesége legyenek...

A leány lehajtotta a fejét a szék támlájára (csak most látszott, hogy milyen bájosan karcsú), Maróth pedig föl meg alá járt a szalon szőnyegén. Ugyalátszik alaposan meghányta-vetette magában a dolgot, legalább jó tíz perczig semmitse szólt. Tíz percz mulva azonban megállott a könyező leány előtt.

— Ella, — mondta meghatva, — igaz, hogy meg akartam kérni a maga kezét, de eszembe se jutott, hogy komolyan szerelmes legyek magába. Csak tetszett, mint sok más szép leány, a kivel életemben egy fordulót tánczoltam. Becsületszavamra, csak most ment el a józan eszem, csak most szerettem meg, a mikor tudom, hogy nem akar a feleségem lenni. Ez szomorú és együgyű dolog, de ha alaposan meggondolom, hát csakugyan nincs jogom arra kényszeríteni, hogy a gyógyszerészt boldogtalanná tegye... Én is azt mondom hát, a mit a kikoszarozott lírai költők: Szép álom volt, de a végzet nem akarta! Ellácska, legyen hát boldog és ne gondoljon többé rám...

Maróth egy bánatos pózzal távozni akart, de a leány ijedten fölnézett.

— Hova megy?

— Előbb a fogadóba, hogy a szoba árát kifizessem, aztán a vonathoz, hogy visszautazzam Budapestre. Boldog ifjúként jöttem és kihűlt szívű aggastyánként távozzom.

Ella fölszárította a könyeit és most ő nyult a megfeszített Maróth keze után.

— Nem szabad így távoznia, mert akkor apáék megtudnák, hogy én vettem el a kedvét. Sohasem adnának feleségül Takácshoz, ha ezt a tetteimet megtudnák.

— Hát mit tegyünk? kérdezte Maróth tűnődve.

— Maradjon itt és eszeljen ki valami ügyes dolgot. Bandival együtt egész életünkön át áldani fogjuk. . . .

Maróth néhány percze a menyezetre szegezte a szemét, aztán a nagy emberbarátok szelidségével kérdezte:

— Meg lesz elégedve velem, ha a kedves atyja kikoszorúzza? Ezt magam is jobb szeretem, mert a bácsikám szemrehányásaitól is megszabadulok.

— Igen ám, de biztosan tudom, hogy nem koszorúzza ki. Magát jó pártinak tartják és szívesen feleségül adnak magához. . . .

A fiatal ember most fölemelte a fejét és a színpadi hősök nemes baritonhangján deklamálta:

— Legyen nyugodt: ki fognak kosarazni. Én mondom ezt, a ki még sohasem hazudtam életemben... Hogy miképp, azt egész bátran rám bízhatja...

Kezét nyujtotta Ellának, a ki hálásan, könnyes szemmel susogta:

— Takács ur után minden férfi közt magát szeretem a legjobban a világon...

II.

Maróthot az a kedves meglepetés érte, hogy vacsorára is meghívták (fájdalom, csak amolyan szedett-vedett vacsoránk van!), utóbb pedig Szilassy azt az aggódó kérdést intézte hozzá, nem ért-e véletlenül a pikéhez? Mikor Maróth kijelentette, hogy szenvedélyes piketista, az öreg ur csaknem a nyakába borult...

Gyorsan fölterítették a kártyázó asztalt (feketét fiam, feketét, de forró legyen!) s miközben az aszonyok a képes ujságokban lapozgattak, a két férfi hozzáfogott a kártyázáshoz. Jó ideig minden különösebb izgalom nélkül csapkodták a kuoni pásztort és Harras Rudolfot, de ugy tiz óra felé váratlan dolog történt: a fiatal vendég illetlen módon belekötött tiszteletreméltó házigazdájába. A sajnos esetnek ez volt a hiteles lefolyása:

Szilassy, a kinél hét makk volt, véletlenül a makk alsót hívta ki a makk ász helyett, s így

felszabadította a Maróth ur makk filkóját. De rögtön észrevette a tévedést (az ördög vigye ezt a világitást, hogy az ember nem látja a kártyákat!) s hamar visszakapta a kijátszott Harras Rudolfot. Maróth azonban letette a kártyákat.

— Bocsánat — mondta mogorvan — a mi ki van játszva, az ki van játszva...

— De hiszen láthatod öcsém, hogy csak tévedésből hívtam ki a makk alsót...

— Ha tévedett, hát viselje érte a felelősséget...

— De hiszen nem vagyunk valami kártyabarlangban...

— Akárhol vagyunk, de a mi nem járja, az nem járja...

Szilassyné megdöbbsent arczczal nézett a kártyázókra, Szilassy pedig rekedten így szólott:

— Folytassuk!

Tizenegy óra felé, mikor a kártyajátszást befejezték, Maróth kilencz forintot nyert. Az öreg ur kísérteties arczczal fizete ki a külömbséget (a márjási birtokától talán könnyebben vált volna meg, mint a kilencz forinttól), s mikor Maróth egy pillanatra félrehivta, lihegve, vérszomjas arczczal követte az illetlen fiatal embert.

— Kedves bátyám, — mondta Maróth szemlesütve — most már megvallom, hogy nem a törvényszék miatt jöttem, hanem azért, hogy az Ella kisasszony kezét megkérjem. Ha maguk is úgy akarják, a hogy én, akkor két hónap mulva férj és feleség lesz belőlünk...

A vén Szilassy fölütötte a fejét.

— A leányom miatt jöttél? Ez aztán a nagy szerencse! Csakhogy nem lehet öcsém, nem lehet, mert nagyon is jól játszod a pikét... A mig ezt tanultad, bizonyára nem volt másra időd, s ezután se igen lenne, mert a kártyához egész ember kell... Végtelenül sajnálom, de kereskedjél valami más házban...

Maróth sértődötten meghajolt s mikor a lánytól bucsuzott, szemhunyoritva intett neki. A pillantása körülbelül ezt fejezte ki:

— Hurrá, minden jól van, kosarat kaptam...

Ella forrón megszorította a kezét, a vén Szilassy gúnyosan bókkolt előtte, az asszony pedig érthetetlenül nézett hol az egyikre, hol a másikra. Maróth félóra mulva a vasuti kocsiban ült, mely a sötét éjszakában gyorsan száguldott Budapest felé. A mig kissé álmosan lefeküdt a kupé vánkósára, büszkén ezt gondolta magában:

— Nem kell éppen csatába menni és vért ontani, hogy az ember igazi hőstettet vigyen véghez...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A SZÜLŐK.

A család együtt ül az ebédlőben és türelmetlenül látszik várakozni valakire. Becsületes gondolkodásu, megvagyonosodott nyárspolgárok, a kik pedánsul hozzászótkak az egyúrai ebédhez. A szobalány azonban most hiába jön jelenteni, hogy az ebéd készen van, a háziasszony egy kézlegyintéssel kiküldi.

Az ebédlőben levő személyek a következők:

Garay ur, a családfő körülbelül 55 esztendő, a kereskedő körökben a legkitünőbb hirnévnek örvend, soha sincs ébren este 9 órán túl és kereskedő létére talán sohase rövidített meg senkit egy fillérrel. A korrekt nyárspolgárok mintaképe. Ujságot olvas és láthatólag haragszik.

Garayné, a felesége, 48 éves, a kerületi jótékony-ság élén áll, a kórház-egyesület választmányi tagja, de azért a gyerekeit is kitünően neveli.

Ella, a leányuk, ez idő szerint még az angol kisasszonyok intézetébe jár, de három év mulva már kitünő *partie* lesz, a mennyiben ötvenezer forintnyi hozománya gyümölcsözik a Hazai Takarékpénztárban.

<i>Bandi</i>	{	két egészséges, szóke kamasz, a kiknek ereiben ugynevezett eleven kéneső csörgedez.
<i>Pál</i>		

A férj (Az óráját nézi): Félkettő? (Dühösen lecsapja az ujságot.)

A feleség: Még tíz perczig várunk, aztán tálaltatok.

Ella (A kit az éhség szinte sápadttá tett): Mindjárt itt lesz a francia nő!

Bandi, Pál (Az asztalról elcsentek egy darab kenyeret és most titokban lökdösik egymást).

A feleség: Isten ments, csak nem történt valami baja?

A férj (Keserűen fölkaczag. Majd halkabban): Fogadni mernék, hogy most is ott lebzsel annál a perszonánál. Az irodából már tizenegy órakor megszökött.

A feleség (Szomorúan): Tönkre fogja tenni az a teremtés...

A férj: Már is tönkretette.

Ella (Magában): A Pista kedveséről beszélnek... Ugy látszik, igaza van Partich Erzsinek, hogy a bátyám egy félvilági nőnek udvarol...

A feleség: Megtudtad, hogy miféle fajta az a kisasszony?

A férj: Hogy miféle?... Még százszor rosszabb, mint a többi... Már tizenhétéves korában egy öreg gróf barátnője volt, azóta pedig fokról-fokra süllyedt... Czéda, haszontalan, romlott teremtés, a kiben még ennek a hitvány fajtának a jószivüése sincs meg... Addig nem nyugszik, a mig áldozatának az utolsó csöpp vérét is ki nem szívta...

A feleség: Szegény fiam!

A férj: Ezért neveltük, ezért tanítottuk, azért voltunk oly mértéktelenül büszkék reá. Öreg napjaim támasza, az utódom, a nevem viselője... (*Keserűen bólint.*)

A feleség: Ha talán okosan beszélnél vele...

A férj: Inkább bennünket hagy el, mint azt! Képes volna az életét eldobni magától, semhogy azzal a hitványnyal szakítson... (*Összeszorítja az öklét*): Ej!

A feleség: Mi jut az eszedbe?

A férj: Megtagadom, hogy valaha fiam volt!

Az ebédlő ajtaja e pillanatban feltárult és *Garay Pista* ur megjelenik a küszöbön. Igen halavány, a szemében könyök nyoma látszik. Egy fejbicczenéssel köszön, aztán szó nélkül leül a helyére.

A férj (*Fojtott haraggal nyakába veszi a szalvétáját*).

A feleség (*Gyöngéd pillantást vet a fiára*).

Ella (*Halkan*): Ugy látszik, valami vihar volt köztük! Istenem, de érdekes lehet!

Pál, Bandi (*Rohamlépésben elfoglalják a helyüket*).

A szobalány behozza a levest, melyből csak *Ella*, *Pál* és *Bandi* kanalaznak. *A férj*, a *feleség* és a nagy fiu alig esznek valamit.

A feleség (*Halkan Pistához*): Nem kellene így megszomoritanod az édesapádat.

Pista (*A válla görcsösen megrándul és a szeme megtelik könnyekkel*).

A feleség (*Ijedten*): Mi bajod?

Pista (Csöndesen zokogni kezd): Oh, anyám!

A feleség: Valami szerencsétlenség történt veled?

Pista (Nagyon halkán): A szívem úgy tele van, hogy talán megszakadna, ha neked se szólnék... Tudod, honnan jövök?

A feleség: Honnan?

Pista: Az ő... halálos ágyától.

A feleség (Nagyon izgatottan): Az ő...

Pista: Hiszen tudjátok, hogy félév óta szeretem azt a leányt... Nem beszéltem róla, de kezdettől fogva láttam, hogy mindent tudtok... *(Könyezve.)* Az orvos azt mondta, hogy nincs segítség...

A feleség: Istenem!

Pista: A tüdeje odavan... öt vagy hat hét-nél tovább nem viheti... Borzasztó, hogy mennyire ragaszkodik az élethez... Ugy sir, hogy az embernek megszakad belé a szive...

A feleség: Mennyi idő?

Pista: Huszonegy éves.

A feleség (Könyezve): Szegény, fiatal teremtés!
(Megindultan maga elé mered.)

A beszélgetés abba marad, mert a szobalány a sülttel a szobába lép. A nagy fiu idegesen babrál a villájával, miközben Garayné a férje fülébe sug valamit. A Garai kemény vonásai hirtelen megenyhülnek és résztvevő pillantást vet a fiúra.

Ella (A ki megfeszített erővel figyel, hogy egy szót elkaphasson): A bátyám kedvese haldoklik.
(Nagyon elsápad.)

A férj (Pistához, a ki mereven néz a plafond felé): Mért nem eszel valamit... hiszen le fogsz esni a lábadról...

A feleség: Egyél fiam!

Pista a tányérjába vesz egy darab sültet, de az első falatnál megint könyezni kezd. Néhány pillanattig küzd magával, aztán felugrik és elrohan.

A feleség: Istenem, még valami baj történik vele! *(Utána megy).*

Pál, Bandi (Felhasználják az általános zavart és az egész befőttet tálat kiüritik).

A feleség (Visszatér az ebédlőbe).

A férj: Nos?

A feleség: Odabenn van a szobájában és sir. Mennyire szeretheti azt a szegény teremtet!

A férj (Maga is nagyon meg van indulva, s hogy meghatottságát leplezze, szivarra gyújt).

Az ebéd hangtalanul véget ér. A két fiu a szobájába megy, hogy a könyveit összecsomagolja. Ella, a kinek a torkát szintén összeszorítják a könyvek, helyén marad.

A feleség (Ellához): Jó lesz, ha kikészited a francia füzetedet...

Ella: Igenis anyuskám. *(Lassan távozik. Az előszobában egy pillanatra megáll.)* Istenem, ha azt a szegény, beteg asszonykát megcsókolhatnám! Milyen bájos lehet, hogy Pista annyira szereti...

Az ebédlőben a gyermekek távozása után nagy csönd áll be. A férj szó nélkül szivarozik, a feleség a morzsákat sepri le az abroszról.

A férj: Talán nem áll annyira rosszul a dolog! Vannak esetek, a mikor a beteg tüdő váratlanul elmeszesedik.

A feleség (Nagyot sóhajt).

A férj: A Timár üzlettársam veje is, a ki öt évvel ezelőtt olyan nagy beteg volt...

A feleség: Tudod, mi jutott az eszembe?

A férj: Micsoda?

A feleség: Illő volna, ha küldenél annak a szerencsétlen leánynak valami segítséget... Lehet, hogy nem jut neki mindenre...

A férj: Ha azt gondolod...

A feleség: Én pedig veszek délután néhány Kuglert és néhány szál rózsát... Azt hiszem, hogy jól fog esni neki...

A férj (Nagylelkűen): El fogom hozzá küldeni Geyringer urat, az üzletvezetőmet...

A feleség (Elgondolkodva): Igen... *(Néhány percznyi szünet után):* Tamás!

A férj: Nos.

A feleség: Nem haragszol, ha még valamit mondok?

A férj: Mi az?

A feleség (Halkan): Azt a beteg gyermeket boldoggá tehetnők a hátralevő napjaira...

A férj: Hogyan?

A feleség: Ha estefelé mind a ketten elmennénk hozzá... Csak öt perczre... csak mig a homlokát megsimogatnám...

A férj: Hogy mi ketten...

A feleség: Miért ne?... Gondold meg, hogy két hónap múlva már odakünn fog porladni... hogy talán senkije sincs, a ki a kezét megszorítsa...

A férj (Megindultan bólogat).

A feleség: És gondold meg, hogy mégis csak a fiunkat szereti...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KÉTFÉLE MÉRTÉK.

A mennyország kapujában két didergő lélek álldogált. Több volt félórájánál, hogy a portába vezető csengetyüt meghuzták, már türelmetlenül tekintettek befelé a kulcslyukon, amikor a Szent Péter ismeretes hószakála végre megjelent a kapu mögött.

— Mit akartok? — kérdezte a mennyország portása.

— Be akarunk jutni a mennyországba, — válaszolta a két lélek egyszerre.

Szent Péter vizsgálódó pillantást vetett rájuk, aztán mosolyogva így szólt:

— Nagyon szép, csak hogy, fájdalom, nem úgy megy ám a dolog, ahogy ti jámborul elképzelitek. A mennyországba csak az juthat be, a ki életét odalenn makulátlan tisztaságban töltötte el. Vajjon nem terheli-e a lelketeket egy elkövetett bűn tudata? Előre is intelek benneteket, hogy a tiszta igazságot mondjátok, mert hiszen a protokollumban ugyanis megtalálunk mindent, a mire az ítélelhozatalnál szükségünk van...

A két lélek megzavarodva nézett egy alant

uszó viharfelhőre, míg Szent Péter nyájasan folytatta :

— Hogy hívtak benneteket odalenn?

— Engem Szentgály Katinkának, — mondta az egyik lélek remegve.

— Engem pedig Szentgály Sándornak, — szólt halk hangon a másik.

— Talán férj és feleség voltatok?

— Igenis, jó szent, azok voltunk. Kerek tizenhat évig éltünk együtt a legboldogabb házasságban.

Szent Péter helyeslőleg bólintott, aztán udvariasan odafordult a női lélekhez :

— Asszony voltál, tehát tied az elsőség. Figyelmeztetlek, hogy minden cifrázgatás nélkül felelj a hozzád intézendő kérdésekre.

— Igenis.

— Volt-e benned kaczérság vagy tetszelgés?

— Nem.

— Hazudtál-e?

— Soha.

— Meghallgattad-e a fodrásznő pletykáit?

— Nem.

— Adósságba verted-e az uradat a toalettjeid miatt?

— Nem.

— A míg az urad megölelt, gondoltál-e más férfiakra?

— Nem.

— Használtál-e kendőző vagy szépítő szereket?

— Soha.

— Gyakrabban olvastad-e a francia regényeket, mint a szakácskönyvet?

— Nem.

— Elkészerítetted-e az urad életét a folytonos nagytakarítással?

— Nem.

— Panaszkodtál-e néha az édes mamának az uradra?

— Soha.

— Divatos asszony létedre nem féltél-e a gólyától?

— Nem.

Szent Péter elégülten bólintott, aztán diskrétül közelébb hajolt a remegő lélekhez.

— És vajjon hű maradtál-e mindig a fogadalomhoz, a mit az oltár előtt esküdtél?

A szegény lélek e szavakra még feltünőbben reszketni kezdett.

— Nem felelsz? — kérdezte szigorúan a mennyország portása.

Az asszony most hirtelen térdre borult.

— Oh kegyes szent, dadogta, ez az egyetlen bűn, a mi a lelkemet terheli... Tizenhat év alatt csak egyszer csaltam meg az uramat — és akkor is, esküszöm, hogy öntudatlanul cselekedtem... A házasságunk harmadik évében volt, egy májusi estén, a míg a bokrok közt szerelmes fülemülék daloltak... Tizennégy évig egyebet se tettem, mint ezért a nagy bűnömért vezekeltem...

Szent Péter megrázta a szakállát.

— És hogyan történt a dolog?

— Májusban volt, egy csodaszép májusi estén, a mikor az egész világ madárdallal és gyöngyvirágillattal volt tele. Az uram magára vette a czifra katonai ruhát és én egyedül maradtam otthon egy huszonhatszobás falusi kastélyban... Fiatal voltam és éjjelenként sirva öleltem át a kicsike caprice-vánkost... Miért engedi meg a jó Isten, hogy a szerelmes férjeket a zord katonaság elvigye?... A fülemilék csókolóztak a bokrok közt, a szobalányhoz besurrant éjjel az inas, a szakácsné karonfogva sétált a parkban a kocsissal, — és én egyedül ültem a kastély erkélyén, a szerelmes, sóhajokkal teli éjszaka csöndjében... A hold ezüstös fátyolt borított a fejem fölé és a fák közül elfojtott csókok nesze hangzott felém... Ekkor jött a kisértő férfi, a kit bizonyosan a sátán küldött... Nem tudom, hogyan történt, de egy lázas perczben odaomlottam a karjaiba... Azt hiszed, jó szent, hogy én voltam a bűnös?... Vondd felelősségre a holdat és a fülemiléket, a czirpelő tücsköket és a szerelmes nyári éjszakát, — mert ők voltak, a kik könnyelműen a bűnre csábítottak... Én tizennégy évig éltem hűségben és istenfélelemben, hogy ezt az egyetlen órát jóvátegyem...

A bűnbánó lélek e szavakra leomlott a Szent Péter lábaihoz, míg a mennyország portása szomoruan a fejét rázta. Egy darabig csendesen nézte

a vergődő asszonyt, aztán szánakozó hangon így szólott:

— Sajnálak, szegény lélek, de fájdalom, nincs módomban, hogy segítek rajtad. Sulyos bűnt követtél el, sulyosabbat, mint a milyet az én könyörületes szívem elnézhetne... De mivel látom, hogy megbántad, a mit vétkeztél, hát a legkisebb büntetést szabom ki rád: csak rövid tizezer évig fogsz ülni a pokolbeli lángok között...

Az asszony lehajtott fővel vonult félre, Szent Péter pedig odafordult a férfihez:

— És te?

A másik lélek oly rémülten meredt maga elé, hogy Szent Péter még egyszer megszólalt:

— Miért nem beszélsz?

— Oh jóságos szent, — suttogta félénken — ne is kérdezz azok után, a miket most hallottam... Mert én bizonyosan örökkön-örökké ott maradok a legforróbb szurokban.

— Oly nagy a bűn, a mit elkövettél?

— Ő csak egyszer csalt meg engem, de én...

— Te is megcsaltad a feleségedet?

— Negyvenkétszer jó szent, kerek negyvenkétszer, házasságunk tizenhat esztendeje alatt. Az első két évben az erény és a hűség ösvényén haladtam, de később... Hiszen bizonyosan halottál már valamit a szalmaözvegyekről és jól tudod, hogy a kámfor se illan el úgy, mint a nyári hónapokban a férfiak hűsége... Én pedig

éppen tizennégy esztendőn át voltam szalmaözvegy, még pedig minden évben pontosan hat hétig. Számíts most már minden két hétre egy csalást: ez tizennégy év alatt se több, se kevesebb negyvenkét hűtlenségnél...

A férfi kétségbeesetten sütötte le a szemét, Szent Péter pedig derült pillantással kérdezte:

— Mindig pedánsul betartottad a kétheti időközt?

— Mindig, oh jóságos szent!

— A téli hónapokban sohase jutott az eszedbe, hogy a házassági fogadásodat megszegjed?

— Soha.

— És egyéb bűn nem terheli a lelkedet?

— Semmi.

— Akkor üdvözöllek fiam, mert nyitva áll előtted a mennyek országa. A szalmaözvegy férfiak nyári hűtlensége nem bűn: aminthogy az se bűn, ha valaki a felesége távolléte alatt a vendéglőben ebédel. A rendes törvények nálunk is csak szeptembertől májusig vannak érvényben...

Szent Péter erre kitárta a mennyország kapuját és a férfi sugárzó arczczal tűnt el az aranyos oszlopok között. A nő még egy perczig ott maradt és szemrehányó hangon kérdezte:

— Én egyszer vétkeztem és a poklokra kerülök. Ő negyvenkétszer csalt meg és a mennyországba jut. Mi ebben az igazság, óh jóságos szent?

Az égi kapus mosolyogva simította végig hófehér szakállát és halkán így szólott:

— Az igazságot keresed, szegény lélek? Hát az az igazság, hogy én is csak férfi vagyok, mint azok, a kik odalenn a földi törvényeket csinálják...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TISZTELGŐ LÁTOGATAS.

(Egy előkelő bank foyerje. A meggyszínű, tükrös fogasokon néhány bolyhos télikabát. Egyenruhás szolgák, a kik csak foghegyről beszélnek a látogatókkal.)

Fiatal családapa (Félre): Micsoda milieu ! A kis ujjamban több az eszem, mint ennek a bandának, — és nincs annyi pénzem, hogy a feleségemnek egy télikabátot vásároljak. Ezek a szamarak bezzeg dusálkodnak a jólétben. (*Hangosan*): Itt van a nagyságos vezérigazgató ur?

Szolga: Rögtön megnézem. Ha itt van, kit jelentsek?

Fiatal családapa (Félre): Milyen arrogáns leereszkedéssel beszél! (*Hangosan*): Sziveskedjék megmondani, hogy Kárman van itt. Az a Kármán a kit a minap, ő exczellenciája ajánlott a nagyságos urnak.

Szolga: Tessék idekünn várakozni.

Eltűnik egy kipárnázott ajtó mögött, mely fenyés részegekkel van kiverve. Egy másik szolga — tekintet nélkül a várakozó urra — sans géne fűtyörészni kezd.

Szolga (Kijön a szentélyből): A nagyságos vezérigazgató ur arra kéri, hogy várakozzék néhány pillanatig. Éppen a cégvezető van nála.

Fiatal családapa (Félre): Csak nem kompromittálhatja magát azzal, hogy rögtön fogadjon! *(Hangosan):* Igenis!

Türelmetlenül jár föl- meg alá, a prémes kabátokat, a szolgálak egyenruháját, s a képes falinaptárt nézegetve. Néhány kisebb hivatalnok átsétál a foyern s gyanakodva nézi végig az igénytelen látogatót. Végre csöngetés hallatszik, s a fiatal ember a következő pillanatban az igazgató előtt áll.

Fiatal családapa (Félre): Most aztán legyünk alázatosak és görnyedjünk le a sárga földig. *(Hangosan):* Alázatos szolgálja nagyságodnak! *(A földig hajol).*

Vezérigazgató (Nagyon hűvösen): Mit parancsol?

Fiatal családapa: (Hát ez mi? Az exczel-lencziás ur levelének csak ennyi a hatása? Azt hittem, hogy az öreg hülye névjegyét parancsnak veszik.) Talán méltóztatik emlékezni a püspök ur ő kegyelmessége soraira.

Vezérigazgató: A kegyelmes ur önt a jóindulatomba ajánlotta. De nem tudom, hogy voltaképpen mit kíván tőlem?

Fiatal családapa: (Ugy éljen a dalai láma, mint hogy nem tudod!) A nagyságos vezérigazgató ur talán elolvasta az okmányaimat is. Hét

évig voltam a Magyar Bank váltó-osztályában. A főnökeim bizalmát ez idő alatt teljes mértékben kiérdemeltem.

Vezérigazgató: Nos?

Fiatal családapa: (Micsoda ostoba arcz! És ennek az embernek ötvenezer forint évi jövedelme van?) A Magyar Bank azonban, mint kegyeskedik tudni, likvidált és a hivatalnokok nagy része állás nélkül maradt.

Vezérigazgató (Kenetteljesen): Valóban szomorú, hogy a közgazdasági viszonyok immár krónikusnak mondható pangása még mindig nem szűnik meg.

Fiatal családapa (Ezt valami vidéki ujság vezércikkéből lopta!): Ő exczellenciája biztatása után remélni bátorkodtam, hogy nagyságod jó szívvvel fogadja kérésemet.

Vezérigazgató: Még mindig nem tudom, hogy mi a kérése?

Fiatal családapa (Mily együgyűnek tettei magát! Pedig azt hiszem, fölösleges a tettetés.): Életem legforróbb vágya az lenne, hogy a nagyságod bankjába kerüljek.

Vezérigazgató (Csodálkozva): Hozzánk akar jönni? Miért éppen hozzánk? Budapesten vagy másfélszáz pénzintézet van...

Fiatal családapa (Bár én ülnék a helyeden, vén számár! Ugy kidobnálak, hogy a lábad se érné a földet.): Azt kérdi nagyságod, hogy miért vágyódom épp ide! Mert fiatal gya-

kornok korom óta egyetlen eszményképem volt a bankügyletek terén és ez az eszménykép...

Vezérigazgató: Nos?

Fiatal családapa (Képes komolyan azt hinni hogy ő az. Milyen nyájasan pislog rám a savószinű szemeivel!) A nagyságos vezérigazgató ur!

Vezérigazgató: Kedves fiatal barátom, maga azt hiszi, hogy én talán készen csöppentem bele a mostani pozíciómba? Én is keresztülmentem a küzdés és a nyomoruság iskoláján...

Fiatal családapa: (Szédelgő! Az apja többszörös milliomos volt, a ki úgy vette neki az érettségi bizonyítványt. Huszonkétéves korában már cégvezető volt abban a bankban, melyet a rokonsága alapított.): Oh, nagyon jól tudom!...

Vezérigazgató: Volt egy idő, mikor arra se volt pénzem, hogy rendesen ebédeljek. Egy ízben két héten át szalámin éltem...

Fiatal családapa (Ugy tudj lélekzetet venni, mint a hogyan igazat beszélsz!). A fiatal nemzedék körében egész legendák élnek a nagyságod munkabírájáról és szorgalmáról...

Vezérigazgató: Nem ebédeltem, de azért mindig az első voltam, a ki az íróasztala mellett ült és az utolsó, a ki a hivatalból eltávozott.

Fiatal családapa (Ha nem az apád fia lettél volna, a legelső hónapban elcsapnak. Mindenki tudja, hogy a fizetésedért naphosszat a körmödet faragta!): A mai generáció, fájdalom, már nem képes erre az önfeláldozásra. Még kivételképp is

alig akad egy-egy hivatalnok, a ki e tiszteletre-méltó példányképeket megközelíti...

Vezérigazgató: Törekvésemnek végre is meg volt a jutalma: a kicsiny embert észrevették a hatalmasok. Fokról-fokra emelkedtem mindaddig, a míg a mostani pozíciómat elértem. De hány keserves napba, hány álmatlan éjszakába került, a míg idáig jutottam!

Fiatal családapa (Tartuffe! Egy izben váltót is hamisított az édesapja nevére, hogy a szeretőit kifizethesse.): Éppen ez az oka annak, hogy a kegyelmes ur ajánlatát igénybe vettem. Talán máshova is bejuthatnék, de nekem csak egyetlen, mondjuk beteges ambícióom van: a nagyságod bölcs vezetése alatt haladni, a míg nagy eszményképemet meg nem közelítem!

Vezérigazgató: Mindenesetre örömmel látom, hogy kegyedben komoly törekvés és öntudat lakik. Az ilyen fiatal emberek manapság nagyon ritkák. Van családja, kedves barátom?

Fiatal családapa (Ahán! A verebek is csi-ripelik, hogy a vén kecske a hivatalnokok feleségeit üldözi. Attól ugyan felkopik az állad!): Oh, nagyságos vezérigazgató ur, ha a bizalmasságomat nem venné rossz néven...

Vezérigazgató (jóindulattal): Beszéljen!

Fiatal családapa (Várj, mindjárt ugorni fogsz!): A feleségem egy izben látta nagyságodat, mikor a Stefánia-uton kocsikázott!...

Vezérigazgató: Ő nagysága ismer engem?

Fiatal családapa (De még hogy!): Mikor a fogat elrobogott mellettünk, az asszony kíváncsian kérdezte: „Ugy-e, ez valami államférfi, vagy miniszter? Oly okos, oly előkelő külseje van, — mindig így képzeltem a diplomataikat.“

Vezérigazgató: A kedves neje nagyon udvarias!

Fiatal családapa (Tulajdonképp azt mondta: Miért van ennek a száárnak olyan szerencséje? Más tisztességes ember nyomorog, míg az ilyen semmittevők...): És azóta, — igazán nem tudom, hogy szólhatok-e?

Vezérigazgató: Csak szóljon!

Fiatal családapa (Hogy meregeti a szemét!): Azóta se nappalom, se éjjelem a szekaturáktól. A feleségemnek az a fixa ideája, hogy ide kell kerülnöm a nagyságod keze alá. Már egyszer személyesen akarta fölkeresni nagyságodat...

Vezérigazgató (Mohón): Hát miért nem jött?

Fiatal családapa (Azt ugyan hajasan meg nem éred!): A világ sokkal rosszabb, semhogy egy fiatal, szép asszony látogatását félre ne magyarázná. Aztán meg nem tudtuk, vajjon nagyságod nem veszi-e rossz néven a tolakodást...

Vezérigazgató: Tudja, hogy teljes életemben demokrata voltam. Nálam minden kérés jóakaró fülekre talál...

Fiatal családapa (Kár lesz a füleidet emlegetni!): Tudom, és ezért voltam oly bátor, hogy a nagyságod drága idejét igénybevegyem. Boldog

lennék, ha e bölcs vezetés alatt folytathatnám, a mit egykor annyi nemes vágygyal és törekvéssel kezdtem... Nem az anyagi cél lebeg előttem, — a pénznél boldogabbá tenne az a tudat, hogy Magyarország egyik legelső pénzügyi kapacitása mellett dolgozhatom.

Vezérigazgató (Igen nyájasan): Kedves barátom, megvallom, hogy szerénysége nagyon jó hatással volt reám. Remélem, hogy rövid idő múlva kedvező hírekkel fogom megörvendeztetni!

Fiatal családapa (Beleharapott!): Ó, mily boldog vagyok nagyságos vezérigazgató ur! (*Mély hajlongással el.*)

Vezérigazgató (Egyedül): Igazán jóra való és szimpatikus fiatal embernek látszik.

Fiatal családapa (Az utcán): És ennek az idiótának ötvenezer forint jövedelme van!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM.

Bucsuzó napsugarak	3
Margit levele	9
Gandia alkotmánya	17
A zsirfoltok	27
Elhibázott élet	35
A battiszt-ingek	41
A fejedelemné	51
Stella Maritima	57
A tűnő percz	67
A mama találkája	73
Az órnagy felesége	81
A szakasz-jegy	91
Pihenő	99
Nyári vedlés	107
Négyes (Farsangi szinmű)	115
Maróth hőstette	123
A szülők	135
Kétféle mérték	143
Tisztelgő látogatás	151

SZOMAHÁZY ISTVÁN

KÖNYVEI

	Kor.
<i>Déli korzó. Elbeszélések.</i>	
Ára	3.—
Diszk.	5.—
<i>Aprópénz. Elbeszélések.</i>	
Ára kötve.	1.—
<i>A Clairette-keringő és egyéb elbeszélések</i>	3.—
Diszk.	4.80
<i>Huszonnégy óra.</i>	
Füzve	3.—
Diszk.	4.80
<i>Páratlan szerdák. Regény.</i>	
Ára.	3.—
<i>Nyári felhők.</i>	
Kötve	1.—
<i>Ella kisasszony ötlete.</i>	
Kötve	1.—
<i>Hófuvás. Vigjáték 1 felvonásban.</i>	
Ára.	— .60

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

